امپریالیزم

د ځوانانو لپاره

لیکنه: محمد رضا قرباني
پښتو ژباړه: خسرو ګلسرخي

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

یــادونــه

ملګرو! یاد کتاب چې د ایراني ملګري ښاغلي محمد رضا قرباني لخوا په ۱۳۵۹ کال کې کښل شوئ دی؛ د هغو ځوانانو او کسانو لپاره چې د لومړي ځل لپاره غواړي د مارکسیستي ادبیاتو په ځانګړي ډول د مارکسیستي سیاسي اقتصاد سره بلدتیا ومومي،خورا ګټور تمامېږي. همدارنګه یاد کتاب د سیاسي اقتصاد د پیچلو مسائلو او د زیارکښانو د لومړي مشر ملګري مارکس په[کپیټال] نومې کتاب باندی د لاښه پوهېدو په موخه نسبتاً اغېزمند تمامېدئ شي او دا چې یادکتاب د ډېر ساده او هوسا متن لرونکی دی نو د هیواد ټولو ځوانانو بالخصوص هغوی ته چې غواړي په لومړي ګام کې خپل هیواد د امپریالیزم له وحشي جبره او په دویم پړاو کې د هیواد او نړئ زیارکښه طبقه د پانګې له ژغ څخه وژغوري د علمي قطب نما پحیث ورته د لوستلو توصیه کوم.

البته په دې برخه کې یوې موضوع ته لنډه اشاره کوم؛ هغه دا چې په یاد کتاب کې د نرخ سود(د ګټې نرخ) اړوند یو ژوندی مثال وړاندي شوی دی خو په تاسف سره چې د مثال دویمه برخه له یو څه نیمګړتیا او تر کومه چې زه انګېرم له یو لړ حسابي ستونزو سره هم مخ ده چې د سمولو په موخه مې ډېره هڅه وکړه خو ونه توانېدم چې یاده برخه لکه څنګه چې باید وي اصلاح کړم نو د همدې لپاره مې د یاد مثال په لومړۍ برخه چې تر ډېره د متن مفهوم تر لوستونکو رسوي، بسنه وکړه...چې په راتلونکې کې به حتماً دا تشه له منځه یوسم...

د دې کتاب پورته مثبتو ځانګړنو ته په کتو سره وایم چې که ملګرئ قرباني ژوندئ وي له همدې ځایه ورته سور سلام او که له نړۍ څخه یې سترګې پټې کړي وي نو پاک روح ته یې ډېر ډېر درودونه استوم...او په پای کې د ملګري لال پاچا پتنګ څخه په ټوله واقعي خلقي مینه مننه کوم چې د یاد کتاب د پښو ژباړې په سمونې او ټایپلو کې یې نه ستړي کېدونکې مرسته راسره وکړه...

خ – ګلسرخي

۱۳۹۹ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهار وختي د کلي خلک یو یو د خپل ورځني کار په موخه له خپلو کورونو څخه بیرون ته راوتل،هټیوالو د خپلو هټیو دروازې پرانیستلې او د میزونو ترشا د پېرېدونکو په تمه ناست ول.ښځې او ماشومان د وچې ډوډۍ د اخیستلو په موخه د نانوایي لور ته تلل او بیا د پنیر،شیدو او نورو اړتیا وړ توکو رانیولو لپاره د ځو نورو هټیو لور ته چې هلته موجود ول،ورتلل.

په دې وخت کې سړی هم له کوره دباندې راووت،خو هغه بار چې د ده په اوږو ؤ، داسې معلومیده چې د سفر هوډ لري.

د هغه څیره ټولو ته د پیژندلو وړ وه. کله چې هغوی د ده په اوږو بار ولید مخې ته راغلل او په ګډه سره یې وویل:له خیره؟

سړي ځواب ورکړ:د آزادۍ ښار ته ځم.

خلک چې له پخوا نه د دې ورځې په تمه ول خوښ او ترې را چاپېر شول او ده ته ئې د بریالیتوب هیله وکړه.

سړي د آسمان په لور وکتل، دا چې آسمان شین او ځلیدونکی ؤ نو نوموړي د رضایت په موخه مسکا وکړه، سر یې ښکته او پر خپله مخه روان شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو چې د هغه په لوري د مهربانۍ او امید نظر درلود ځنګ ته شول او نوموړي ته یې لار پرانیستله.

سړي کلی شاته پرېښود او ځنګله ته ننوت خو له یو څه مزل وروسته ناڅاپه له یوه وږي لېوه سره مخ شو.

لېوه چې تیاره مړۍ وموندله ژبه یې په شونډو تېره کړه او وویل:اې ځلمیه! ځان دې د مرګ لپاره تیار کړه،ځکه غواړم چې ودې خورم.

سړي:وویل ما څه کړي دي چې غواړې ومې خوري.

لېوه:تا کوم کار نه دی کړی خو زما خوی همداسې دی چې د لوږې په وخت کې انسانان او نور ځاروي ښکار او خپله ګېډه پرې مړه کړم.

سړي وویل: ته ډېر بې رحمه یې.

لېوه وویل: زما ګناه څه ده؟ زه لوږې بې رحمه کړی یم.

سړي وویل: خو زه داسې یوه هیله لرم چې باید ورته ورسېږم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لېوه وويل: هغه هيله څه ده؟

سړي وويل: آزادۍ ته رسېدل.هو زه غواړم چې د آزادۍ ښار ته ورسېږم او خلکو ته آزادي راونيسم.

لېوه وويل: اوس چې داسې ده نو زه په يوه شرط ستا له خوړو څخه ډډه کوم او هغه دا چې زما لپاره به هم آزادي رانيسې، که دا کار وکړې زه په آرامه سره کولۍ شم چې پرته د شپانه او د هغه د سپيو له وېرې د مږانو په رمه حمله وکړم.

سړي قول ورکړ چې لېوه ته به آزادي اخلي او بيا يې خپله لاره ونيوه،لمر د ونو له ښاخونو خپله رڼا ځلوله.د سړي د ګامونو غږ د مرغانو په آوازونو کې ورکيده.نيمه ورځ وه چې ستړی او ستومانه د ونو په منځ کې د دمې لپاره کښېناست،ډوډۍ او پنېر يې نوشيجان کړل،را ولاړ شو او خپله لاره يې ونيوله چې ناڅاپه هوسۍ مخته ورغله.

هوسۍ وويل:ته هماغه سړئ يې چې د آزادۍ ښار ته ځې؟

سړي ځواب ورکړ: هو. خو ته له کومه پوهېږې؟

هوسۍ وويل: هغه مرغه چې سره ملګري يو دا خبره تر ما راورسوله.

سړي وويل: مرغه له کومه پوه شو؟

هوسۍ وويل: له لېوه سره يې ستا خبرې اوريدلي دي.

سړي نورې خبرې ونه کړې او څرنګه يې چې غوښتل حرکت يې وکړ،هوسۍ ورته وويل،وعده راکوې چې ما ته به هم آزادي اخلې؟ سړي د هوسۍ غوښتنې ته پام ونه کړ،هوسۍ ورته وويل هماغه لېوه چې تا سره يې خبرې کولې زما آزادي يې سلب کړې او زما ژوند يې تريخ کړی. زه د هغه د نه خوښي کېدو په موخه آزادي غواړم.

د سړي زړه د هغې په حال وسوځيده او قول يې ورکړ چې آزادي به ورته اخلي او خپلې لارې ته يې دوام ورکړ.

د لمر لوېدو په وخت د ځنګله پای ته ورسېده، آسمان پاشلو وريځو نيولی ؤ په سختی سره يې د تپې سرته ځان ورساؤ.

ښار په ښه توګه سره ښکاريده، بار يې په ځمکه کېښود او خپله کېناست تر څو لږ آرام وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له یوڅه موده کله چې تیاره شوه پاڅیدو او له تپې نه د ښار په لور وخوځید،د ښار مغازې یوه په بله پسې بندیدلې او په لارو کې تګ راتګ کمېدو.

له کرکیو د څراغونو رڼا له ورایه بریښیده.سړي له یوه لاروي نه وپوښتل:چیرته کولۍ شم چې آزادی وپېرم؟ لاروي ځواب ورکړ،ټول دکانونه یې لري.

بل سهار په داسې حال کې چې درې بستې یې په لاس کې وې د خپل ښار په لور روان شو،آزادی مخکې له مخکې بسته بندي شوي وې،یوه بسته یې د ځان او خپلو ښارمندانو لپاره، یوه د هوسۍ او بله هم د لېوه لپاره وه،ځنګله ته ننوت له ونو ورتېر شو او هغه یې غوټه غوټه تر شا پرېښودې ورسته له ډېر پلي مزل څخه تر هوسۍ ورسېدو.یوه بسته یې هغې ته ورکړه.

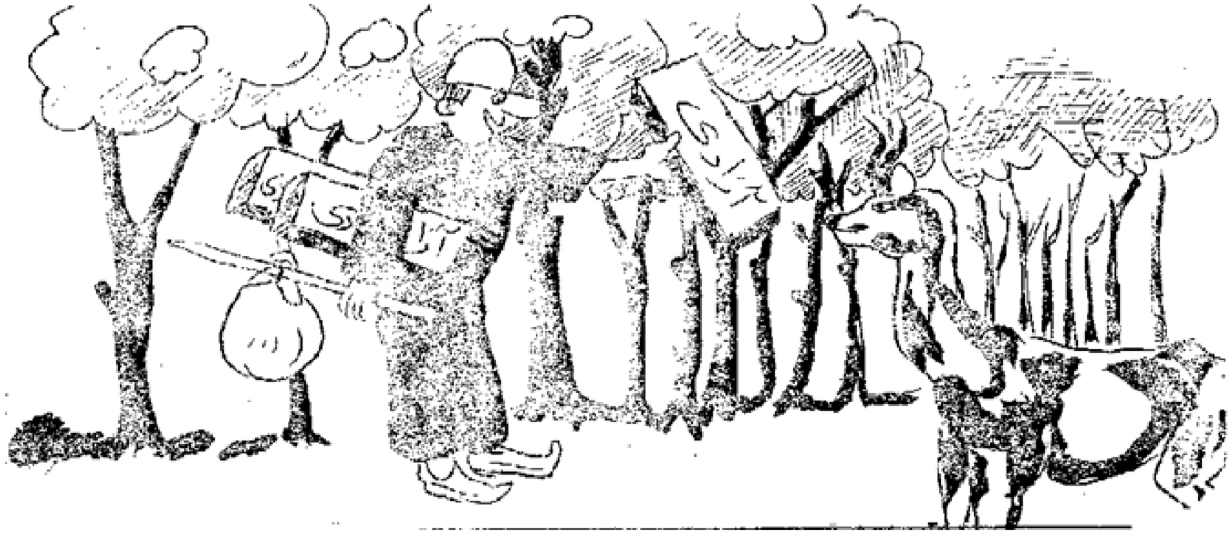

لاره کې لېوه هم خپله د آزادۍ بسته ترلاسه کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له هغې په ډېرې چټکۍ سره يې د خپل ښار په لور ګامونه واخيستل او ښار ته ورسېده،يو ځلې د کور په لور لاړ کړکۍ او ورونه يې وتړل ترڅو د بستې د سر په خلاصولو سره آزادۍ ونه تښتي له ډېرې ليوالتيا وروسته يې د بستې سر خلاص کړ.ګوري چې يو مرغه له بستې را بهر او په پنجرې کېناسته،سړی ګوته په غاښ شو چې دا اوس څه ډول آزادي ده؟

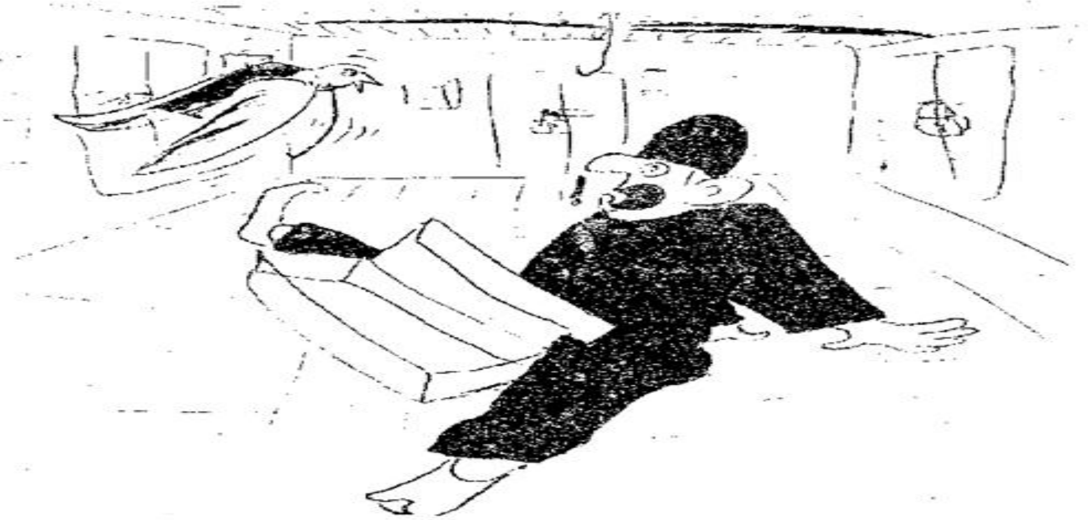

مرغه په خبرو شو او ويې ويل:دا ته دې آزادي پسې ګرځې،خو هغه ښار ته چې ته تللی وې او ستا په خيال چې آزادي دې را ونيوله هغه هم د دې هيواد يو ښار دی. که هلته آزادي وی نو دلته به هم وه خو دا چې په ښارکې مرغه ته آزادي ويل کېږي او هلته مرغان هم ډېر دي نوم يې د آزادۍ ښار ګرځيدلی او بل دا چې ګرانه دوسته آيا آزادي د پيرلو وړ ده؟

سړي وويل: آيا له دې پرته بله لار هم شته؟

مرغه وخندل او ويې ويل: اول خو دا ووايه چې ته د څه لپاره آزادۍ غواړې ترڅو زه هم دا درته ووايم چې څنګه بايد تر آزادۍ ورسيږې.

سړي وويل:غواړم چې هغه خلکو ته ورکړم ترڅو له پانګوالو ونه ډار شي او آزادانه هر هغه څه چې وغواړي ووايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریښتیا دا چې زموږ د هیواد خلک په ځانګړي ډول هغوی چې کارخانو کې کار کوي، سره له دې چې له سهاره تر ماښامه زیار باسي خو بیا هم ډېر بې وزله او وږي دي. سړي خبرې غوټې کړې او د پنجرې لور ته راغی،پنجره یې پرانیستله او مرغه ته یې وویل هغه دودونه وینې؟

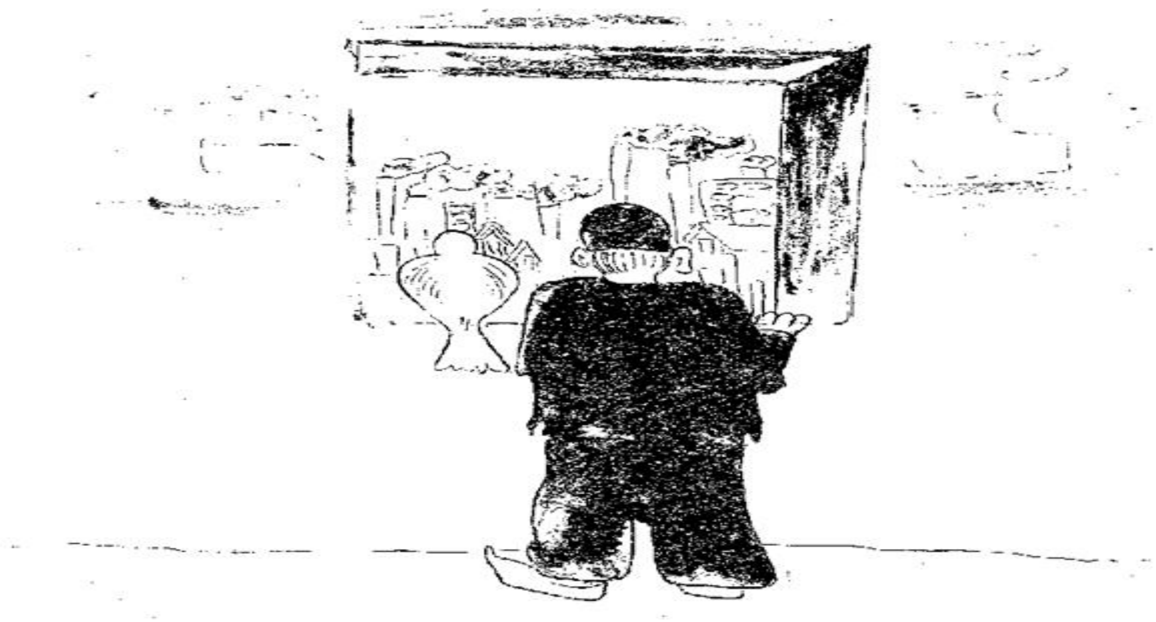

مرغه وویل: هو.

سړي وویل: هغه د کارخانې دودونه دي. د ډېرو کارګرانو کورونه چې کنډوالو ته ورته دي همالته دي د آولادونو لوبغالي یې په خاورو او چټلیو کې دي. هغوی سره د ټولو زخمتونو چې ګالي یې بیا هم تر ټولو ناداره او بې وزله دي.خو د کارخانو خاوندان پرته له کوم زیاره د ښو مانیو او سترو حویلیو لرونکي دي؛ ښه خواړه خوري او ګران بیه مشروبات څښي لنډه دا چې ټول ژوند په عیاشۍ او خوښۍ کې تیروي. دوی سره له دې چې ځانونه د کارخانو خاوندان ګڼي د هیواد په ټولو چارو کې هم برلاسي دي.مثلاً یو له دغو پانګوالو څخه د هیواد ولسمشر هم دی چې هیڅوک یې په وړاندې خبرې نه شي کولای هو ګرانه مرغه! ما آزادي اخیسته تر څو یې زیارکښې طبقې(کارګرانو)ته وسپارم چې آزادانه خپل رنځونه او غوښتنې بیان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وویل: هماغسې چې آزادۍ پیرل کېږي نه ورکول کېږي هم نه! آزادۍ باید ترلاسه شي.د آزادۍ لپاره باید شعوري مبارزه ترسره او وینه ورکړل شي.لنډه دا چې د دې هیواد خلک به هله ریښتیني ازادۍ او برابرۍ ته ورسیږي چې له خپل هیواد نه د امپریالېزم لاسونه لنډ کړي.

سړي پوښتنه وکړه: دا امپریالېزم بیا څه شئ دی؟

مرغه وویل: امپریالیزم د امپریال نه اخیستل شوی.امپریال یاني امپراطوري او د امپریالېزم مانا د امپراطورۍ څخه ملاتړ کولو ته وایي.امپریالېست هم هغه هیواد یا شخص ته ویل کېږي چې د امپراطورۍ پلوی وي. د امپراطورۍ نه موخه دا ده چې یوه حکومت ډېرې سیمې لاندې کړي وي او د هغو سیمو ملتونه دې ته اړ باسي تر څو د حاکم حکومت تابع واوسي.نو په دې آساس د امپریالیزم ساده مانا په نورو هیوادونو یرغل او نړیوال توب دی.امپریالېزم هغه مار ته ورته دی چې زرګونه سرونه لري پداسې حال کې ټول پوهیږي چې داسې کوم مار شتون نه لري خو زه دلته ځینې وختونه د امپریالېزم پرځای د زرسري مار یادونه کوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه د دې لپاره چې کله کله وکولئ شو د امپریالیزم اړوند په هوسا توګه سره خبرې وکړو.اوس راځو اصلي موضوع ته.

زر سری مار(امپریالیزم)په لومړیو کې زر نه بلکه د سرونو شمېر یې له سلګونو هم کم و. هر څومره چې یې عمر اوږدیده او ستریده د سرونو شمېر یې هم ورسره ډېریده؛ چې بالاخره په انګلستان کې د مار د سرونو شمېر تر زرو ورسېده کله چې مار زر سری شي په دې مانا چې زوړ شوی او د ژوند وروستی پړاو تېروي.

سړي وویل: منظور دې دا دی چې زر سری مار هغه مار دی چې زوړ شوی یاني امپریالېزم د پانګوالی(سرمایه داری)وروستی پړاو دی؟

مرغه وویل: هو د مار نه یې موخه پانګولي او له زر سري مار څخه موخه امپریالېزم دی، نو کله چې پانګولی وده وکړي په پای کې خپل وروستي پړاو(امپریالېزم) ته ګام ور اخلي. دلته ده چې پانګولی نوره زړه او مرګ ته نږدې شوي ده.

سړي وویل: کولی شې چې د زر سري مار تړوله کیسه راته وکړې؟

مرغه وویل: ما هم همدا غوښتل؛ آلبته که زغم یې ولرې. دا کیسه خوله په خوله زموږ له پلرونو او میندو تر موږه را رسیدلې ده.

ول نه ول زما او ستا پرته نور ډېر څېزونه ول؛ پدې ځمکه ډېری هیوادونه شته چې هلته هم مارونه شتون لري، خو هغه وخت یو یې هم زر سری نه و ترڅو چې له دې ډلې څخه په یوه هیواد کې د مار سرونه ډېر شول،آلبته تر زرو ونه رسېدل خو نور څه پاتې نه وو چې د زرو خاوند شي د دې هیواد خلک ډېر بې وزله ول کله چې به د له هغوی نه پوښتنه وکړه چې ولې ناداره او بې وزله یاست په ځواب کې به یې ویل: زموږ قسمت همدا دی او د راتلونکې غوښتنه همدا ده!

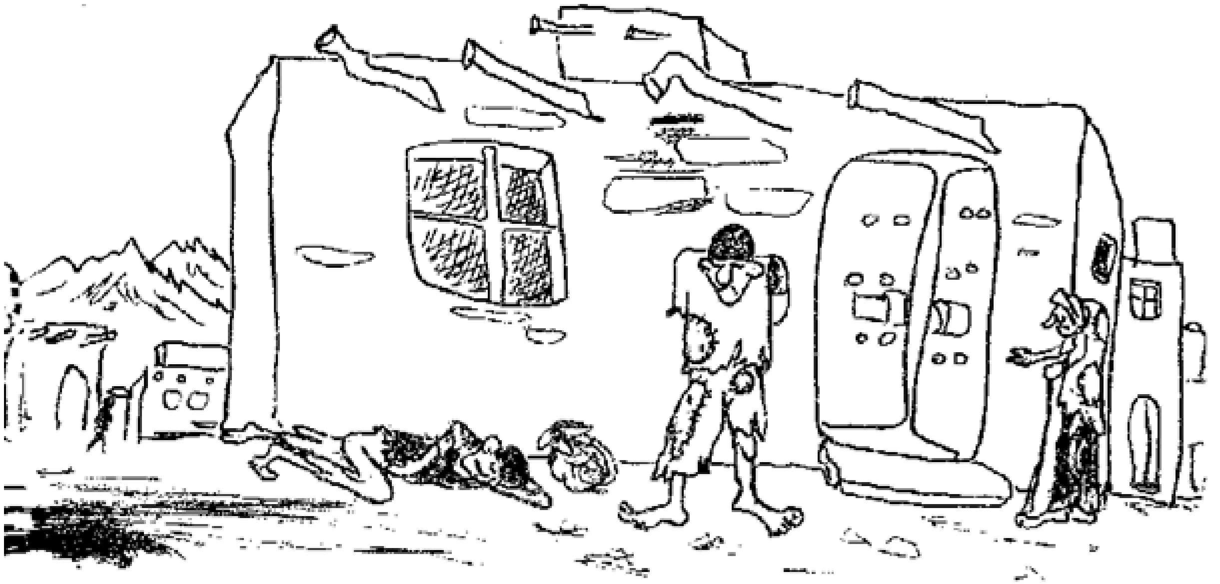

او دې ته ورته نورې خبرې خو اصلي لامل یې بل څه و او هغه هم د همغه مار شتون و چې زر سری شي. هو په هماغه هیواد کې ستر مار شتون درلود چې د هیواد ټول ثروت یې لکه سره زر،مس،آلماس،نفت او داسې نور ډېر څه یې لوټل او هر یو د ښه ژوند لرونکی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

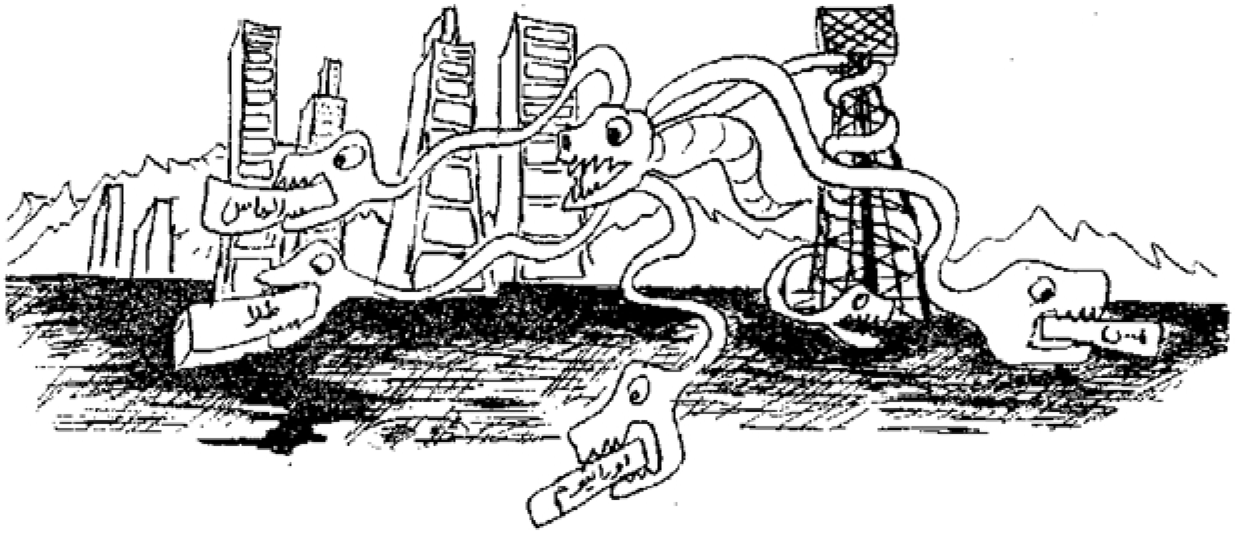

پاته دې نه وي سره له دې چې دا سرونه د يوه بدن غړي او مال وو او ټولو ته له يوه زړه وينه رسېده خو بيا هم په خپلو کې نه سره جوړېدل او هر يوه غوښتل چې ډېرې پيسې او ثروت ولري هغه و چې له يو بل سره په سيالۍ شول.

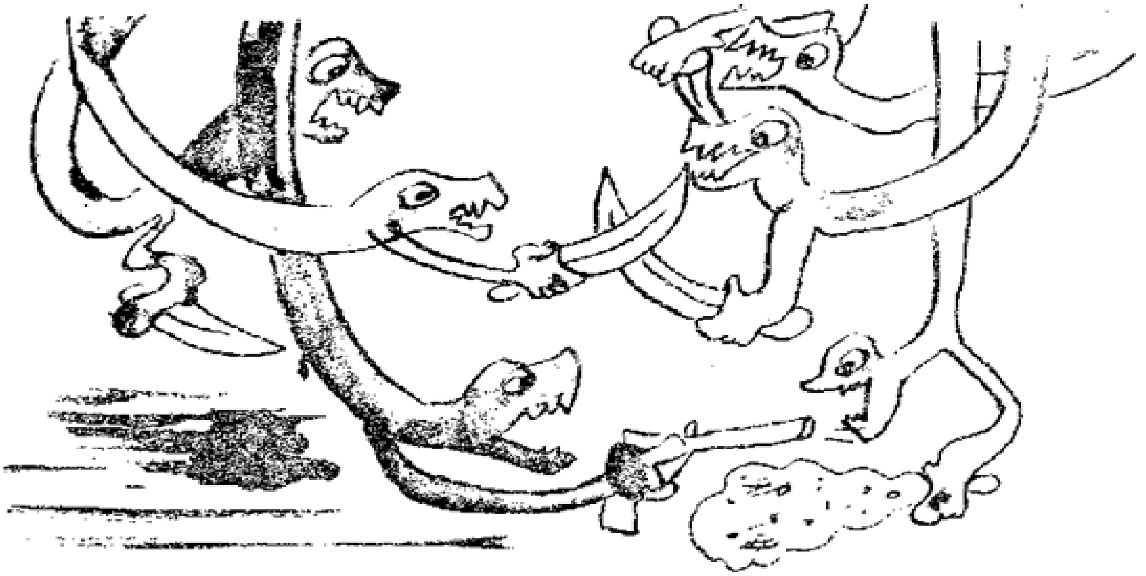

د مار په سرونو کې لس سره چې له نورو ډېر لوی ول، شتون درلود. د هغو کارګرانو شمېر چې د دې لسو سرونو څخه هر يوه لپاره يې کار کاوه نسبت د هغو نورو سرونو د کارګرانو شمېر ته چې هغوی ته يې کار کاوه زښت زيات و.د ټولو کارګرانو شمېر شل زره تنه و له دې شلو زرو څخه لس زرو يې د لسو لويو سرونو لپاره کار ترسره کاوه او لسو زرو نورو کارګرانو د پاتې نورو سرونو لپاره ياني د ټولو کارګرانو نيمايي د لسو سرونو لپاره او نيمايي نورو د ۹۹۰ سرونو لپاره کار کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

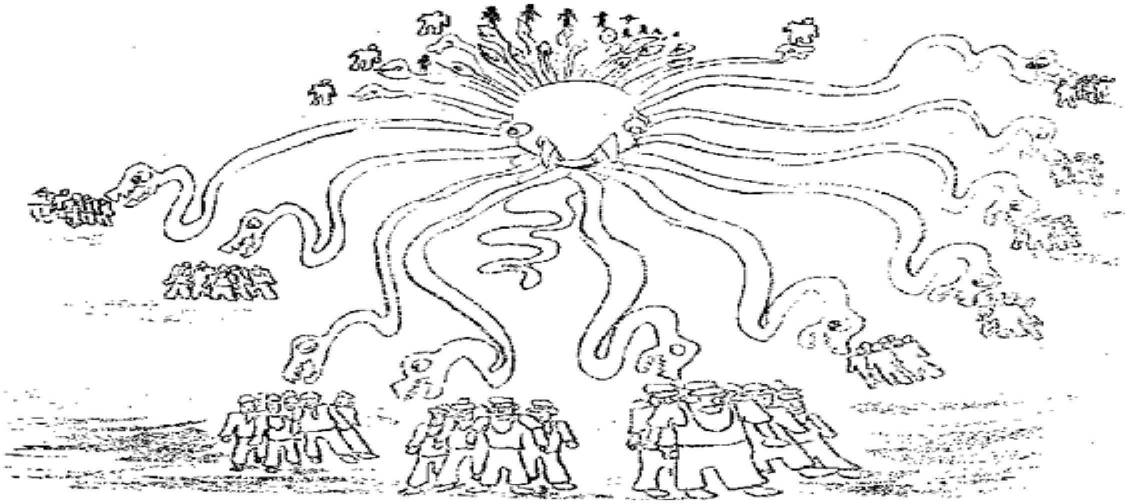

اوس ته خپله حساب وکړه چې کله د سرونو ترمنځ سیالۍ وې څرګنده ده چې لس لوی سرونه(لوی پانګوال)به ډېر تولید وکړي.

په واقعیت کې له نیمایي نه ډېر تولید شوي توکي د هغوی په لاس تولید شوي دي. لنډه دا چې وروسته له کلونو لس لوی سرونه دې پایلې ته ورسېدل:اوس چې زمونږ د ټولو له سیالۍ نه وروسته ټول تولید زمونږ منګولو کې راټول شوئ ښه ده چې سره یو شو او سیالي تر شا پرېږدو.پدې ډول په آرامه سره کولی شو چې د خپلو توکو قیمت هر څومره چې زمونږ زړه غواړي لوړ کړو او خپل تولیدات کنترول کړو او هم وړو پانګوالو(وړو سرونو)ته چې لا اوس هم غواړي سیالي وکړي ضربه ورکړو.

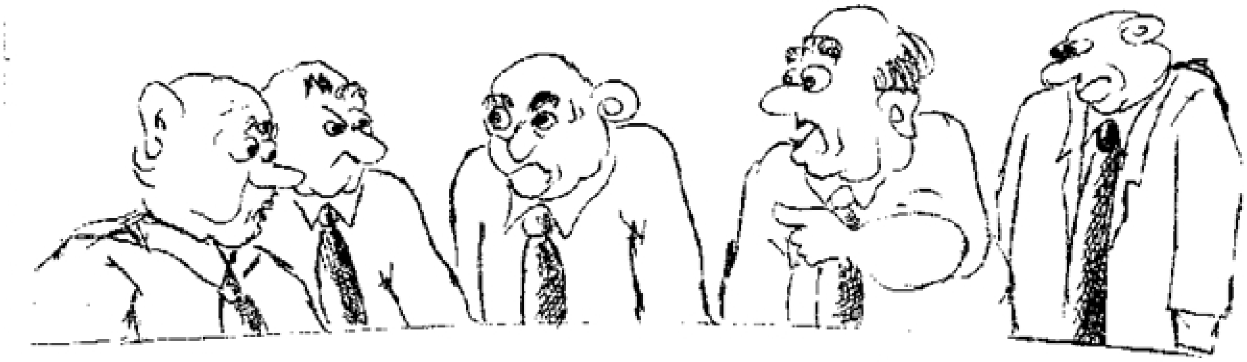

هو هغوی لس سره ول چې ترمنځ یې جوړښت ډېر په آسانه سره ترسره شو بالاخره آزادې سیالۍ سره له دې چې د ټولنې آړتیاوې یې په نظر کې نه نیولې د دې لامل شوه چې تولیدات په یوه ځای کې سره راټول شي.د تولید داسې یو ځای ټولېدنه (د تولید تمرکز)په پراوېزه ډول انحصار رامنځته کړیاني دا چې آزاده سیالي په انحصار واوښته، دلته وه چې د مار د سرونو شمېر زرو ته ورسېد هغه دا چې پانګولۍ خپل وروستي پړاو امپریالېزم ته ورسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستر پانګوال د دې لپاره چې ټول تولید په خپل لاس کې واخلي هڅه يې کوله چې په چل ول سره واړه/کوچني پانګوال دې ته اړ باسي چې يا له هغوی سره يو ځای شي تر څو له سيالۍ نه لاس واخلي او يا هم مات شي.د بيلګې په توګه د دې چل ول څخه يو څه داسې ؤ چې د توليد شويو توکو پيرودونکو او يا هم له ټولو پيرودونکو سره داسې تړون کاوه چې يوازې له دوی(ستر پانګوالو)څخه توکي واخلي يا مثلاً له کارګرانو سره يې داسې قرارداد تاړه چې يوازې د دوی لپاره کار وکړي او يا يې هم په هر چل او نيرنګ سره د هغو خامو موادو چې فابريکه کې د توکو د توليد لپاره ورته اړتيا وي - وړو پانګوالو ته د هغو د رسيدو مخه - ډب کړي او دې ته ورته نور داسې کړه وړه.

سړي وويل: واړه پانګوال په څه شکل له سترو پانګوالو سره يو ځای کېږي؟

مرغه وويل: واړه پانګوال له هغې پانګې سره چې د دوی په لاس کې وه په سهامي يا ونډه ييزو شرکتونو کې يې ګډون وکړ. ياني يو يا څو ونډې يې واخيستې.

سړي وويل: زه د ونډه ييزو شرکتونو اړوند په څه نه پوهيږم مهرباني وکړه که شوني وي لږ ډېر او په ساده ډول په دې اړه راته خبرې وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وویل: وړاندې مې وویل چې د پانګوالو ترمنځ سیالي د دې لامل ګرځي چې تولید په یوه ځای کې سره راټول شي.دا،په یوه ځای د تولید راټولیدل واړه پانګوال له ناوړه وضعیت سره مخامخوي.

پانګوال پوهېدل چې د یوه صنعتي یا سوداګریز شرکت د رامنځته کولو لپاره لوېې پانګې ته اړتیا لیدل کېږي. ځکه چې که یو شرکت له کمې پانګې سره جوړ شي نه شي کولای چې دوام ومومي نو هغه وو چې د شرکت د رامنځته کولو په موخه یې لویه پانګه په نظر کې ونیوله دا پانګه یې په څو برخو وویشله مثلاً فرضوو چې د یو صنعتي شرکت د ایجاد لپاره لس زره افغانیو ته اړتیا ده.دا لس زره افغانۍ په لسو زرو برخو ویشي چې هره برخه یې له یوې افغانۍ سره برابره ده.اوس هر پانګوال د خپل وس په اساس یو یا څو برخو(ونډو،سهمونو) روپۍ ورکوي او د ونډې(سهام)یوه پاڼه ترلاسه کوي په دې شرکت کې بزګران هم کولای شي چې د ونډو خاوندان شي.هغوی کولای شي چې د یوې یا دوو افغانیو په ورکول سره د ونډپاڼو(سهام پاڼو) خاوندان شي.

سږي وویل: نو ونډه ییز شرکتونه د بزګرانو په ګټه دي؟

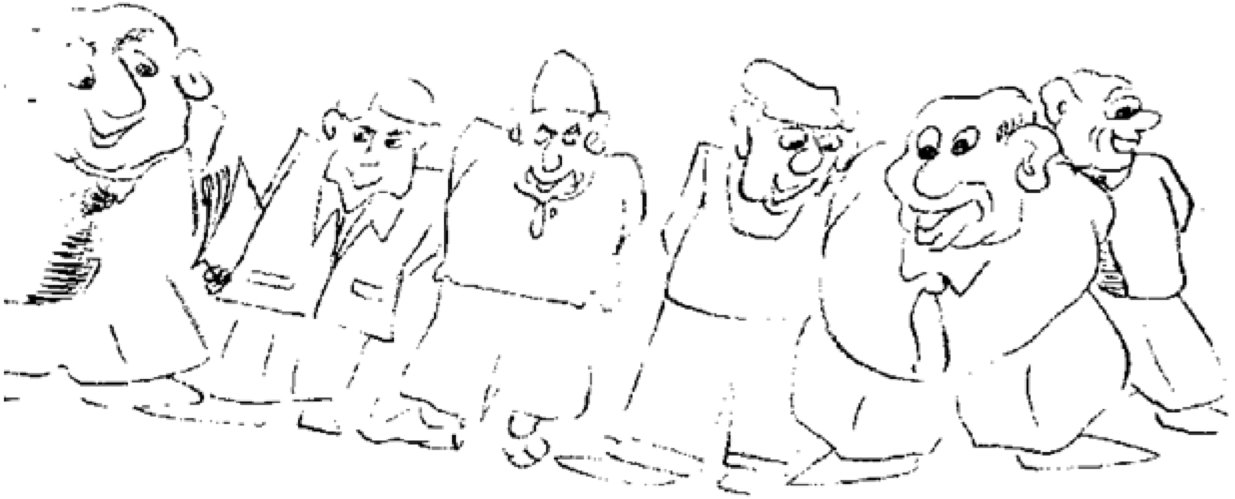

مرغه وویل:ظاهراً داسې ښکاري چې پانګوال حتی بزګرانو ته هم فرصت ورکوي چې پانګه اچونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وویل: نو پرته له دې څه کیدای شي؟

مرغه وویل: ستر پانګوال هغه کار ته چې د دوی په ګټه نه وي لاس نه ور وړي نو سل په سلو کې دا هم یو چل دی.

ستر پانګوال سره له دې چې واړه پانګوال له مخې لرې کوي د هغوی پانګه هم د ځان لور ته راکاږي.روښانه ده چې په شرکت کې ستر ګډونوال ستر پانګوال دي.نو ځکه د شرکت هر کاره او د واک خاوندان همدوی دي.هغوی دې ۹۰۰۰ افغانیو نه ډېره پانګه ورکوي آلبته چې تل داسې هم نه وي کله کله ستر پانګوال د لسو زرو نه درې زره افغانی ورکوي خو سره له دې هم د شرکت واکمنان دي او پاتې نورو چې اوه زره افغانی پانګه یې ورکړې ده هیڅ کاره هم نه دي او د هغوی پیسې د څو سترو پانګوالو لپاره کار کوي.

نه پوهېږم چې پام دې شو او که نه؟ هغه دا چې ستر پانګوال له یوې خوا وړې پانګې(له وړو پانګو نیولې بیا د بزګرانو تر جزیې پیسو پورې)ځان سره ټولوي،او له بلې خوا واړه پانګوال له خپلې مخې لرې کوي او د هغوی د سیالۍ مخه نیسي.

سړي وویل: هو خو یو څه ته چې زما پام نه شو هغه دا چې دوی ولې له سیالۍ سره مخالف ول؟

مرغه وویل: لکه مخکې چې مې وویل،ستر پانګوال له نیمایي څخه ډېر توکي تولیدوي یاني دا چې ډېری تولید د دې سترو پانګوالو په لاس کې ؤ. اوس فکر وکړه چې ستر پانګوال هم ځواکمن او هم لوی دي یاني پانګه یې ډېره وه که یې غوښتي وای چې یو بل سره سیالي وکړي پرته له زیانه به له بل څه سره نه وای مخ شوي.

فرض کړه چې دوو پانګوالو ټوکر تولید کړی وای، او هر یوه غوښتي وای چې تولید یې ډېر او په ښه بیه خرڅ شي نو د دې کار لپاره یې په سیالۍ لاس پورې کاوه د مثال په ډول یوه لوړه بیه او بل ټیټه بیه ورته ټاکله نو ګورو : هغه یوه چې لوړه بیه ټاکلې وه ټوکر ورته په ځای پاتې کیده او هغه یوه چې بیا ټیټه بیه ټاکلې وه هغه ښه ګټه ونه کړه.

هغه و چې دوی د خپلمنځي جوړښت(سازش)او یووالي په فکر کې شول یاني داسې اتحادیې یې تشکیل او پخپلو کې یې تړونونه وکړل چې په ګډه سره د خلکو جیبونه خالي کړي له هغه وروسته یې د توکو بیه په خپله خوښه پورته وړه.

سړي وویل:هغوی بیه څنګه کنترولوله؟ او د تولید په انحصارولو کې یې څنګه مرسته کوله؟

مرغه ځواب ورکړ: د کارټل،سندیکا،ټراستونو او نورو په مرسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

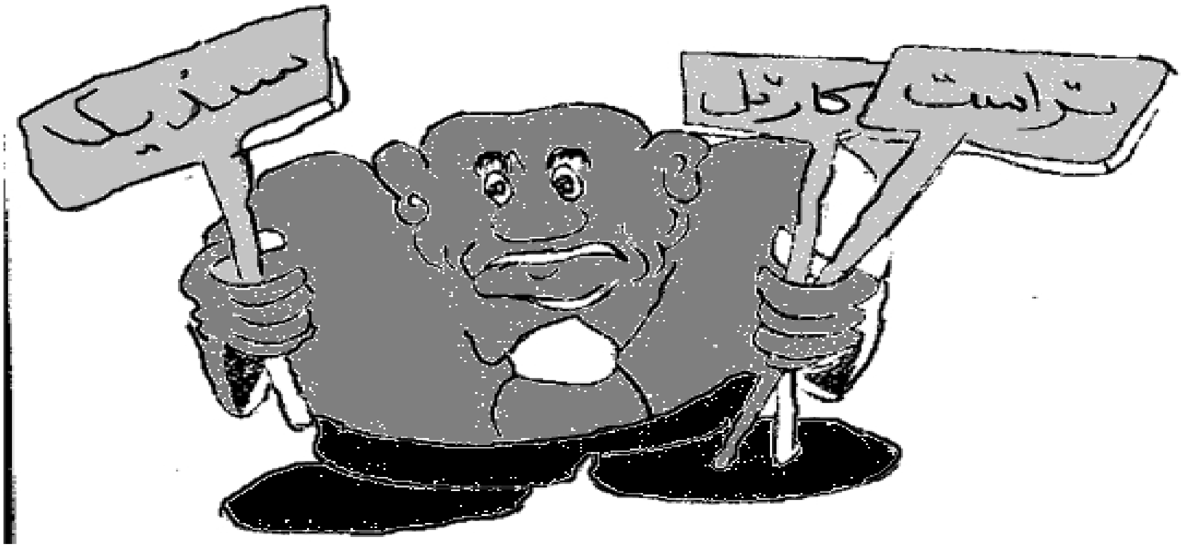

سړي وویل: کارټل، سنديکا او ټرسټ ياني څه؟

مرغه وویل: کارټل هغه تړون دی چې د سترو پانګوالو ترمنځ کېږي.کارټل د هغو توکو بيه او مقدار چې يوه فابريکه يې توليدوي،ټاکي.

د دې تړون په آساس د خرڅلاو بازارونه هم د سترو پانګوالو ترمنځ ويشل کېږي.کارټل د پانګوالو ترمنځ هغه اتحاد دی چې په خپله خوښه پرته له کوم خنډ نه د توکو بيه ماسيوا له دې چې بل څوک خپل توکي په ارزانه بيه خرڅ کړي،لوړ کړي.

سنديکا،هم د پانګوالو يو داسې اتحاد دی چې د کارخانو او شرکتونو د اړتيا وړ خام توکي چې هغوی د توليد لپاره ورته اړتيا لري،پيري او د يادو توليدو شوو توکو خرڅلاو هم د دوی په غاړه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټراسټ،هم د پانګوالو اتحاديه ده چې واک يې ډېر دی.ځکه د هغو پانګوالو په خاطر چې په ټراسټ کې يې ګډون کړی د هغو د صلاح او ګټې لپاره يو شرکت تعطيل(وځنډوي)او يا هغه له يوه ځايه بل ځای ته ولېږدوي.

هو ستر پانګوال د کارټلونو،سنديکاوو او ټراستونو په وسيله خپل سيالان له منځه يووړل.

هغو دې قراردادونو پوسيله واړه پانګوال ټراستونو،کارټلونو او سنديکاوو ته رادننه کړل.هر چا چې نه غوښتل دې اتحاديو ته ننوځي او سيالی سره يې علاقه درلوده روښانه ده چې د هغوی وضعيت به څنګه ؤ.

 وړو پانګوالو نه غوښتل چې سيالي څنګ ته کړي او سترو پانګوالو سره يو ځای شي، سره له دې چې له شاتګ او ماتې سره مخ ول.خو آيا فکر کوئ چې انحصار به وتوانيږي تر څو په تمامه مانا سيالي له منځه يوسي؟ که داسې انګيری نو مطميناً تيروتي ياست ځکه چې انحصار په کُلي ډول سيالي له منځه نه شي وړای.

سمه ده چې ستر پانګوال د انحصار په مرسته توانيدلي چې د توکو په سر د سيالی په اساس د بيې ټاکل له منځه يوسي خو د دې رقابت په له منځه وړو او انحصار په رامنځته کيدو سره د سترو پانګوالو ترمنځ چې متحد او خپل کې يې تړونونه کړي ول د خپلو توکو د ډېر توليد او خرڅلاو لپاره د ښو بازارونو د خپلولو او داسې نورو په سر نوي سيالی رامنځته شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو ګرانه ملګریه سیالي چې د توکو د تمرکز یا یو ځای راټولیدو او د انحصار د رامنځته کیدو لامل ګرځیدلي وه له منځه ولاړه خو نوي سیالی د سترو پانګوالو ترمنځ را ښکاره شوه.

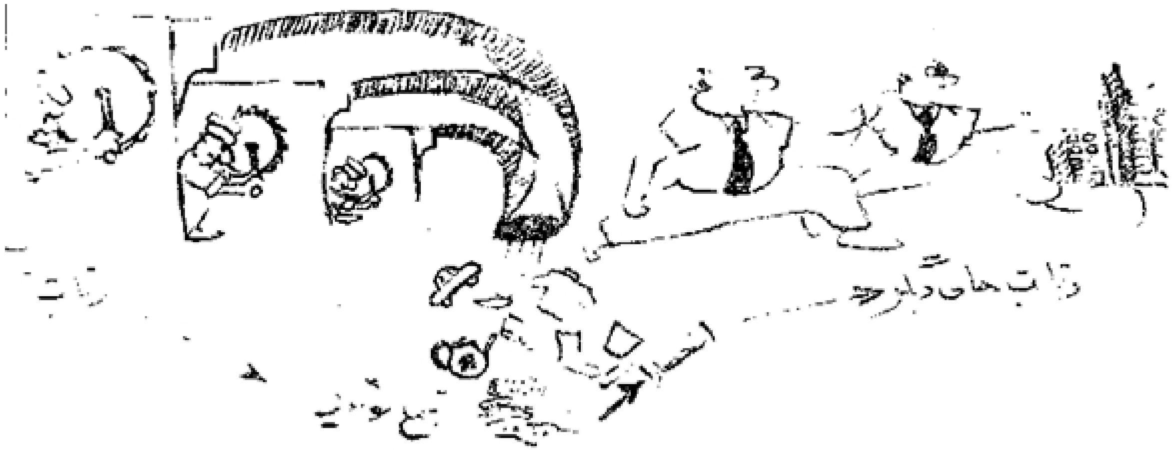

لا تر اوسه مې له یاده نه دي وتلي چې د انحصار او سترو پانګوالو سره د بانکونو د مرستې آړوند هم یو څه درته روښانه کړم.

کله چې پانګوال خپله پانګه په کار اچوي د ګټې لپاره باید انتظار وباسي.دا ګټه په یوه وار په لاس نه ورځي ځکه چې توکي په پراویزه ډول تولید او پلورل کېږي مثلاً یو پانګوال په نظر کې ونیسئ. چې سل زره افغانی پانګه اچونه یې کړي دوی غواړي چې د دې پانګې ګټه هم په خپله پانګه ور اضافه کړي او همدارنګه خپلې فابریکې ته پراختیا ورکړي. خو آیا دا ګټه په یوه ځل د ده لاسته ورځي؟

روښانه ده چې نه! ځکه هره ورځ چې څومره توکي تولیدیږي او پلورل کېږي هغومره ګټه هم لږ لږ تولیږي.فرضاً په ورځ کې زر افغانی ګټه ترلاسه کوي خو هغه نشي کولای چې د یوې ورځې په ګټې سره خپلې فابریکې ته پراختیا ورکړي. نو هغه ده چې په تمه کېږي ترڅو سل ورځې پوره شي او د خپلې پانګې ټوله ګټه ترلاسه کړي نو بیا به پرې خپلې فابریکې ته پراختیا ورکوي. پدې توګه په سلو ورځو کې چې هره ورځ یو مقدار پیسې د پانګوال لاسته ورځي،بې لګښته پاتې کېږي او دا چې مصرف کړي یې نه دي هغه مقدار بانک ته سپاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

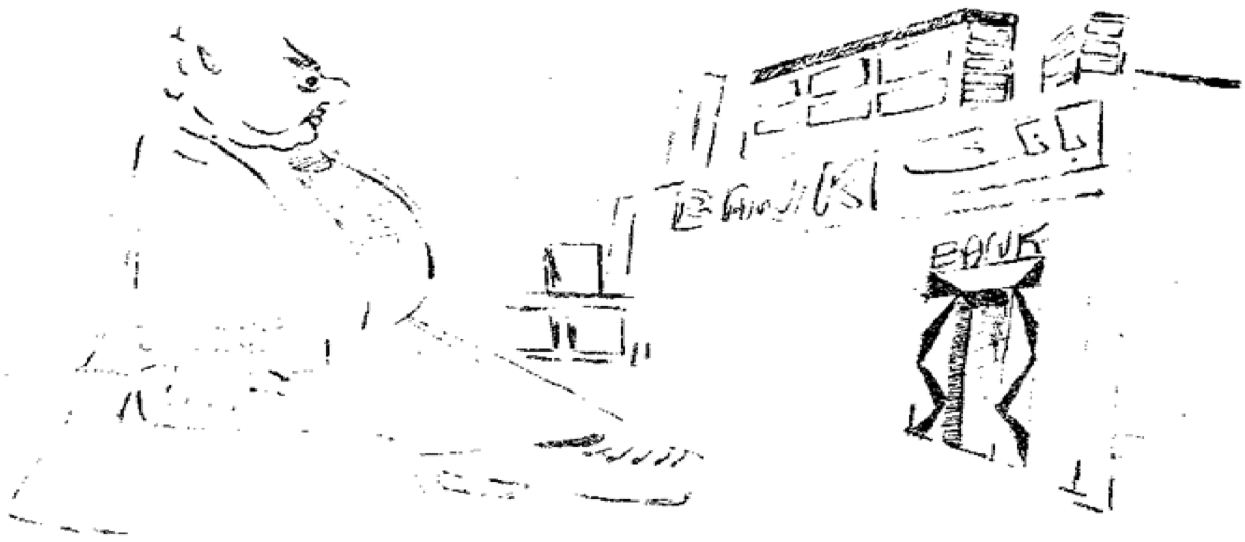

ټول پانګوال دا کار کوي.نو اوس حساب وکړه چې هر پانګوال خپله بې مصرفه پانګه بانک ته ولېږدوي نو څومره ډېره پانګه به په بانک کې راټوله شوي وي.

د سترو بانکونو په یووالي سره ډېره زیاته پانګه ټولېږي.چې هغې ته د پانګې تمرکز ویل کېږي.

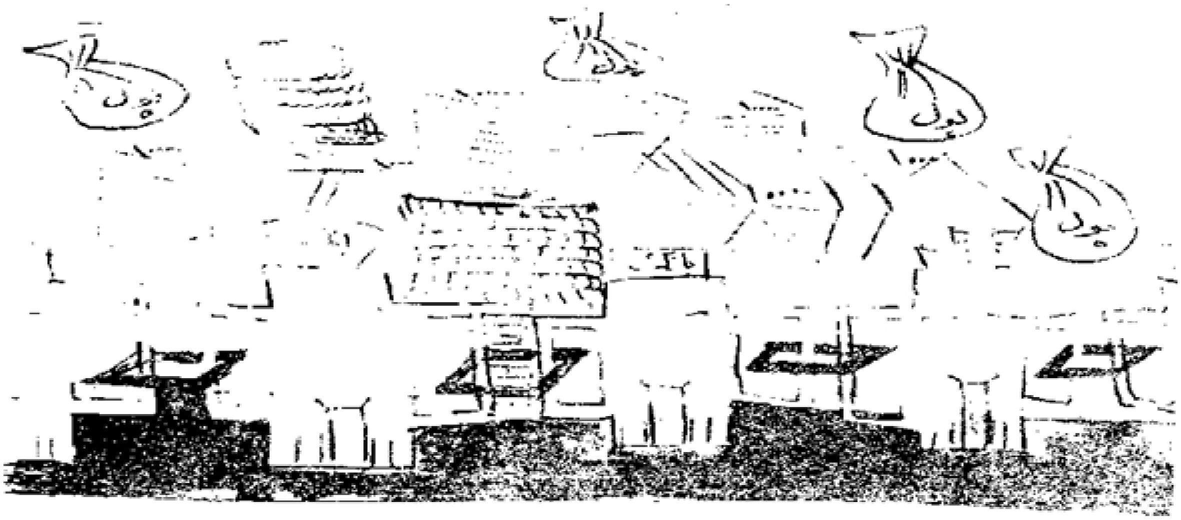

مخکې مو هم د ونډه ییزو شرکتونو پوسیله د وړې او لویې پانګې د تولیدو په آړه خبرې وکړې. خو هغه څه چې روښانه دي؛ دا دي چې دا پانګې په بانکونو کې بې لګښته نه پاتې کېږي ځکه نور پانګوال ورته اړتیا مومي او د قرض په نامه یې له بانکه اخلي او د یو څه مودې وروسته یې له ټاکلي ګټې سره یوځای بیرته بانک ته سپاري.آړینه ده روښانه یې کړم چې بانکونه په لومړیو کې پدې شکل نه ول تقریباً پنځه سوه اتیا کاله پخوا لومړی بانک په ایټالیا کې پرانیستل شو او څرنګه چې سوداګری پراختیا وموندله په تدریجي ډول نورو ځایو کې هم بانکونه رامنځته شول او هغوی چې د بانکونو خاوندان ول دنده یې دا وه چې سمې پیسې له ناسمو بیلې کړي.په هغو وختونو کې بانکونه د پیسو د راکړې ورکړې مرکزونه ول خو نن ورځ دې پنځه سوه اتیاکاله پخوا نه توپیر لري نن سبا د بانکونو دنده دا ده چې بې ګټې پانګې راټولې او په ګټه لرونکو پانګو یې واړوي.د پانګو راټولیدل(د پانګې تمرکز)له انحصار سره ستره مرسته ګڼل کېږي او ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واضح ده چې دا تعريف په يوازې توګه د بانکونو د مهمو کړنو بيانوونکی نه دی نو اړينه ده تر څو دې ټکي ته اشاره وشي چې کله بانکونه بې ګټې پانګه په ګټه لرونکي پانګه اړوي او هغې ته لورئ/جهت ورکوي ياني په دې ډول ياده پانګه په ګټه لرونکي پانګه اړوي چې د سيالۍ د ورکېدا سره مرسته کوي.

هو بانکونه همدا غواړي چې سيالي له منځه يوسي او په ځای يې هر څومره چې لازمه وي، انحصار په ډېرې چټکتيا سره د هغې ځای ناستی کړي. بانکونه د ونډه ييزو پانو پلورلو سره د ونډه ييزو شرکتونو په رامنځته کولو کې بې ساري مرسته کوي. پاتې دې نه وي چې د بانکونو ډېری مديران ياني د دې ونډه ييزو شرکتونو اداره کوونکي د بانکونو استازي دي.

سړي وويل: کولی شې چې په يوه يا څو بانکونو کې د پانګې د توليدو مثال وړاندې کړې.

مرغه وويل: هو اته ويشت کاله پخوا په فرانسه کې له هرو سلو روپيو څخه شپږ شپيته روپۍ د شپږو لويو بانکونو پانګه ياني د هيواد ۷۷ سلنه پانګه په ۶ بانکونو کې توليده ۴ کاله وروسته د همغو ۶بانکونو پانګه په هرو ۱۰۰ روپيو کې ۷۲ ته ورسېده او د سلګونو نورو بانکونو پانګه په ۱۰۰ کې ۲۸ روپۍ وې.د انګلستان هيواد په نظر کې نيسو،اتيا کاله پخوا د پنځو سترو بانکونو پانګه په ۱۰۰ کې ۲۸ يورو ته رسيدله او ۶۴ کاله پخوا په ۱۰۰ کې ۳۷ يورو د دې پنځو بانکونو پانګه تشکيلوله. د همدې پنځو بانکونو پانګه ۵۰ کاله پخوا ۷۳ يورو او پاتې ۲۷ سلنه د نورو سلګونو بانکونو پانګه جوړوله.څلور کاله مخکې ۸۵ سلنه پانګه د همدغو پنځو بانکونو او د سلګونو نورو بانکونو ۱۵ سلنه وه.

ګورې چې څه ډول د وخت په تېريدو سره پانګه په يوه ځای کې راټولېږي.

سړي وويل: کله چې ټولې پانګې په يوه يا څو بانکو کې ټولېږي نو آيا واړه بانکونه له منځه ځي؟

مرغه وويل: يا خو لخ منځه ځي او يا هم د سترو بانکونو د څانګو بڼه خپلوي.وړاندې مې وويل چې کله پانګې بانکونو کې ټولېږي. ستر پانګوال د خپل کار او توليداتو د پراختيا او ډېرښت په موخه هغې پانګې ته اړتيا پيدا کوي. ياني صنعتي انحصاري پانګه(سترې کارخانې او صنعتي شرکتونه د سترو پانګوالو په انحصار کې دي)د انحصاري بانکي پانګې(سترې پانګې چې بانکونو کې تولېږي او په واقعيت کې د سترو بانکوالو په اختيار کې وي)سره ترکيب مومي، پدې توګه د صنعتي انحصاري پانګې او بانکي انحصاري پانګې د ترکيب (يو ځای کيدو)نه مالي پانګه منځته راځي.

مالي پانګه=انحصاري صنعتي پانګه+انحصاري بانکي پانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صنعتي انحصاري او بانکي انحصاري پانګو ترکیب کې لا روښانه کېږي چې ډېرۍ هغه پانګوال چې د بانکونو ټولې چارې د دوی په لاس دي او په یادو بانکونو کې د سترو مقامونو خاوندان دي په کارخانو او صنعتي شرکتونو کې هم د لویو واکونو او مقامونو خاوندان دي(هر هغه څوک چې په یوه سهامي شرکت کې ډېره پانګه ولري د ده واک،مقام او د ګټې سلنه به هم له نورو ګډونوالو ډېره وي).

د بېلګې په توګه اویا کاله وړاندې په یوه هیواد کې درې بانکونه د ۱۸۰ صنعتي موسسو او ۲۲ شرکتونو اداره کوونکي ول.پدې مانا چې دې درې بانکونو په ۳۸۰ شرکتونو کې ستر مقامونه لرل او له بلې خوا ۲۵ لوی کارخانه لرونکي د دې بانکونو غړي او اداره کوونکي ول.

۵۰ کاله پخوا په همدې هیواد کې ۳۵ ستر کارخانه لرونکي د دوه لویو بانکونو غړي او اداره چیان ول.له یادو څرګندونو څخه روښانېږي چې څنګه بانکوالو په صنعتي او سوداګریزو شرکتونو کې د مقامونو خاوندان او هم د کارخانو خاوندان په بانکونو کې د مقامونو لرونکي ول. تر ټولو ډېره دا روښانه شوه چې د بانکي انحصاري پانګې او صنعتي انحصاري پانګې څخه مالي پانګه منځته راغله.

ستر پانګوال د دې لپاره چې خپل عمر ډېر کړي،تبلیغاتي دستګاوې(راډیو،ټلویزیون او داسې نور)پولیس او پوځ پخپل لاس کې واخلي.له تبلیغاتي دستګاوو یاني راډیو،تلویزیون،ورځپاڼو،خپرونو او داسې نورو څخه د خلکو د غولولو او مصروف ساتلو او د پانګوالۍ سیستم د تبلیغ په موخه کار اخلي. همدارنګه له پولیسو او پوځیانو څخه د هر ډول غبرګون د ټکولو لپاره استفاده کوي.

ستر پانګوال چې شمېر یې زښت زیات کم دی، د ټول هیواد پانګه په لاس کې لري. له ځمکې،کښت،کانونو(سرو سپینو زرو،سرب،یورانیم،آلمونیم،نفت)څخه نیولې تر سترو کارخانو او سوداګریزو شرکتونو پورې ټول د دوی ملکیت تشکیلوي. چې د دې پانګې د ساتلو په منظور پولیس،وسله وال ځواکونه او تبلیغاتي ټولې وسیلې په لاس کې لري.کله چې یاد وسایل یاني ټول اقتصادي او سیاسي وسایل په خپل لاس کې ونیسي،مالي الیګارشي لاس ته راځي.

مالي آلیګارشي یاني د یو څو تنو په لاس کې د ټولو اقتصادي او سیاسي امکاناتو راټولیدل مثلاً په امریکا کې هر څه(ځمکه، سترې کارخانې،ستر سوداګریز شرکتونه،لویې بانکي موسسې،تبلیغاتي وسایل،ښوونیز مرکزونه،ټوله دولتي ډانچه او همدارنګه وسله وال قوتونه او پولیس......)د شپیتو ۶۰ کورنیو په لاس کې دي دا شپېته کورنۍ چې په اتو ډلو(د مورګان ډله،د راکفلر ډله،دوپان او پنځو نورو ډلو)ویشل شوي په ګډه سره د هیواد اقتصاد په خپلو لاسونو کې اخیستی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاوخوا ۲۵ کاله مخکې د مورګان ډله د دوولس بانکي،صنعتي،لېږد را لېږد او نظامي موسسو چې ۵۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ او د راکفلر ډله د نهو سترو بانکي او نفتي موسسو چې ۴۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ کېږي خاوندان ول.

د پانګې لېږد،کله چې ټوله پانګه په يو ځای کې ټوليږي نو پانګوال نشي کولای چې هغه ټوله پانګه خپل هيواد کې په کار واچوي.ستر پانګوال د دې پانګې کمه برخه خپل هيواد او پاتې برخه له هيواد نه بهر ته لېږدوي ياني پاتې پانګه خارج کې په کار اچوي او توکي پرې توليدوي.

سړي وويل: آيا دوی نشي کولای چې په هماغې پانګې سره خپل هيواد کې توکي توليد او بيا يې بهر ته ولېږدوي؟

مرغه وويل: ولې نه! کولای شي خو دا کار بيا ورته دومره ګټه نه کوي ځکه چې ډېرې مشکلات يې په وړاندې پراته دي.د بېلګې په توګه يو له دې مشکلاتو څخه هم ګمرک دی.کله چې يو سوداګر له يوه هيواد و بل هيواد ته توکي لېږدوي د هغه هيواد دولت له هغه سوداګر څخه ګمرکي ماليه اخلي.اوس نو له دې کار څخه د دولت موخه څه ده؟

روښانه ده.موږ پوهيږو چې دولت د پانګوالې طبقې ملاتړی دی.نو ګمرکي ماليه د دولت هغه سياست دی چې بيرته د پانګوالو په ګټه تماميږي نه د خلکو.

د بيلګې په وړاندې کولو سره يې واضح کوو.فرض کړئ چې په انګلستان کې يو متر ټوکر په يوه ډالر او فرانسې هيواد کې هماغه يو متر ټوکر په لس ډالره ده، اوس نو که هماغه ټوکر فرانسې ته ولېږدول شي د دې لپاره چې دير ارزانه دی د فرانسوي پانګوالو د ټوکرو د پلور مخنيوی کوي نو همدا لامل دی چې د فرانسې دولت چې د خپلو سوداګرو ملاتړی دی په انګليسي ټوکرو ماليه وضعه کوي پدې ډول هغه ټوکر چې له انګلستانه فرانسې ته راځي بيه يې که له فرانسوي ټوکر څخه کمه نه وي نو ډېره به هم نه وي.

دا چې ولې پانګوال خپله پانګه له هيواده بيرون لېږدوي ګڼ لاملونه لري.ګمرکي ماليې ترځنګ بل لامل يې دا دی چې له هيواده بيرون د پانګې لېږدول ډېره ګټه لاسته راوړي. د بيلګې په توګه:پانګوال د دې په ځای چې له يوه هيواده جغندر اخلي، ګمرکي ماليه ورکوي او د لېږد را لېږد وسايلو په وسيله د ګنو لګښتونو او مشکلاتو د ګاللو وروسته خپلې فابريکې ته راوړي او بيا ترې بوره جوړوي او له هغه وروسته يې هغه هيواد او نورو ته استول مستيقماً پانګه وباسي او هغه بل هيواد کې پانګه اچونه کوي(پانګه په هغه هيواد کې لګوي چيرته چې د توليدي توکو لپاره خام مواد موجود وي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورتني لاملونه له هغو وړو لاملونو څخه دي چې پانګوال ته دومره د ارزښت وړ نه دي خو تر ټولو مهم لامل چې پانګوال د پانګې ایستلو ته اړ باسي د ګټې د نرخ ښکته راتلل دي.[د نرخ ښکته راتللو څخه د لیکوال موخه دا ده چې د پانګې د لېږد یو لامل همدا د نرخ د سود لړوالی دی یاني کله چې د دوی په هیواد کې د ګټې نرخ لږ شي نو دوی د لوړ نرخ(د ډېر اضافي ارزښت) د تر لاسه کولو په موخه په هغو هیوادو کې چې هلته د ګټې نرخ لوړ وي، خپله پانګه هلته لېږدوي.] دا چې لوی پانګوال تل د ډېرې ګټې په لټه کې دي نو خپله پانګه وروسته پاته هیوادونو ته لېږدوي. په دې هیوادونو کې پانګه ډېره کمه ده،اوجورې ډېرې ټیټې دي،ځکه ارزانه ده او هغه خام مواد چې مطلوبه توکي ترې تولیدیږي ارزانه دي او داسې نور...

سړي وویل: د ګټې نرخ څه دی چې د پانګې د لېږد اصلي لامل ګڼل کېږي؟

مرغه وویل: وړاندې له دې چې په هره ټولنه کې پیسې په مبادله کې رول ومومي،مبادله د توکو-توکو(جنس په جنس)یاني توکی د توکي په وړاندې تبادله کیده.د بیلګې په توګه یو تن غنم لري او په عین وخت کې سکارو ته اړتیا لري نو نوموړی خپل غنم له هغه چا سره بدلوي چې هغه سکاره ولري خو خپله بیا غنمو ته اړمن وي.یاني غنم یې په سکارو بدل کړل.دې ډول مبادلې ته لکه مخکې مو چې ورته اشاره وکړه توکی-توکی یا توکي د توکو په وړاندې!

نو کله چې پیسو، په ټولنه کې مهم رول وموم نور نو لازمه نه وه چې هغه کس چې غنم یې لرل او سکرو ته اړمن ؤ د هغه چا پسې وګرځي چې هغه سکاره ولري او غنمو ته اړمن واوسي او دواړه بیا خپلو منځو کې د اړتیا وړ توکو د تر لاسه کولو په موخه خپل توکي سره بدل کړي...بلکې مستیقماً هغه کس چې د توکو خاوند وي، هغه په بازار کې خپل توکي پلوري او د هغو پیسو پوسیله د خپل اړتیا وړ توکي رانیسي...دې ډول مبادلې ته، توکی – پیسې – توکی یا هم د پیسو په وړاندې توکي او پیسې د توکو په وړاندې ویل کېږي. دلته اړینه ده توضیح ورکړل شي چې لومړنی توکی له وروستني توکي سره د ارزښت له مخې توپیر نکوي. خو د جنسي اړخه بیا توپیر کوي. د مثال په ډول فرضوو: یو کس چې د سل متره ټوکر خاوند دی، غنمو ته اړتیا لري. نو خپل ټوکر په ۵۰۰ افغانیو پېري او په هماغو ۵۰۰ افغانیو ۲۰۰ کیلو ګرامه غنم رانیسي.

۱۰۰ متره ټوکر = ۵۰۰ افغانۍ

۲۰۰ کیلوګرامه غنم = ۵۰۰ افغانۍ

۲۰۰ کیلوګرامه غنم = ۱۰۰ متره ټوکر

دا چې سل متره ټوکر او ۲۰۰ کیلو غنم دواړه له ۵۰۰ افغانیو سره برابر دي، نو د ارزښت له اړخه دواړه [غنم او ټوکر] سره ورته دي خو کاملاً واضح ده چې دا دواړه یاني غنم او ټوکر له جنسي اړخه سره توپیر لري. ځکه یو یې غنم او بل یې ټوکر ده.په دې ډول مبادله کې هغه څوک چې توکی لري لومړی خپل توکی پیسو ته نږدې کوي او بیا وروسته پیسې د خپل اړتیا وړ توکي باندې بدلوي.

خو په پانګولۍ کې دا ډول تاوېدل را تاوېدل په [پیسو – توکی – پیسو] باندې واوښت. یاني پیسې د کالیو په وړاندې او کالي د پیسو په وړاندې. دلته پانګوال په پیسو کالي تولیدوي او بېرته کالي پلوري او هغه پیسو ته نږدې کوي. یاني پانګوال پیسې په توکو او توکي په پیسو اړوي لکه مخکې مو چې وویل چې دې ډول مبادلې ته: پیسې – توکی – پیسې ویل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څه چې دلته مهم دي، دا دې تر څو وو وینو چې لومړنۍ پیسې له وروستنیو سره څومره توپیر لري؟ د دې پوښتنې ځواب ډېر ساده او روښانه ده: واضح ده چې وروستنۍ پیسې تر لومړنیو ډېري دي. اوس که چېرته له وروستنو پیسو څخه لومړنۍ پیسې منفي کړو، یو مقدار پیسې پاتي کېږي چې هغو ته اضافي ارزش وائي.

اضافي ارزش= لومړنۍ پیسې ــ وروستنۍ(ترلاسه شوي پیسې)

یاني وروستنۍ پیسې برابري دي له :

اضافي ارزش+ لومړنۍ پیسې= وروستنۍ پیسې

سړي وپوښتل: (آیا په واقعیت کې لومړنۍ پیسې ټوله پانګه ده چې پانګوال یې د تولید په موخه په کار اچوي؟)

مرغه وویل: (هو، ټوله پانګه له دوه ډوله پانګې څخه تشکیل شوي ده. یوه یې ثابته پانګه(خام مواد او د کارخانې نور لګښتونه) او بله یې بدلون منونکې/متغیره پانګه (دکارګر کاري ځواک). یاني پانګوال د خپلې پانګې یوه برخه د خامو موادو په رانیولو او د کارخانی نورو لګښتونو په موخه لګوي چې دې برخې ته ثابته پانګه او بله برخه د کارګرانو د اجورې پحیث لګوي/کارګرانو ته د کار په وړاندي یا هم د کارګرانو د کاري ځواک د رانیولو په موخه لګوي چې دې برخې ته متغیره پانګه وائي.
سړي وویل: (وروستنۍ پیسې چې له لومړنیو پیسو(ټوله پانګه) څخه ډېري دي له ثابتي پانګې څخه لاسته راځي او که له متغیري پانګې څخه؟)

الوتکي وویل: ((روښانه ده چې له متغیري پانګې(د کارګرانو کاري ځواک) څخه)).
کله چې پانګوال خام مواد کارخانې ته راوړي، که دا خام مواد همداسي پراته وي، هیڅکله به هم په توکو وانه وړي. نو کارګران دي چې خام مواد په توکو بدلوي. چې په دې اړه به وروسته یو څه توضیحات ورکړو. اوس اجازه راکړه د خپلې هغې پخوانۍ خبرې د ورستنیو او لومړنیو پیسو تر منځ اړونده توپیر ته ادامه ورکړم. هو؛ هغه څه چې مالوم دي، کله چې پانګوال خپلې پیسي په کار اچوي او توکي تولیدي، موخه یې د هغو توکو مصرفول نه بلکې موخه یې د هغو پلورل دي. یاني موخه یې دا ده چې توکي په پیسو واړوي. دقیقاً روښانه ده که چېرته لومړنۍ پیسې د وروستنیو سره برابري شي پانګوال به هیڅ وخت پانګونه ونه کړي. ځکه کله چې وروستنۍ پیسې د لومړنیو سره برابري شي:

لومړنۍ پیسې = وروستني پیسې

په دې صورت کې پانګوال هیڅ ګټه نشي تر لاسه کولای.

۰ = لومړنۍ پیسې = وروستني پیسې

د بېلګې په توګه که د پانګوال لومړنۍ پیسې ۲۰۰ افغانۍ وي او وروستنۍ پیسې هم ۲۰۰ اقغانیۍ وي پانګوال به هیڅ ګټه ونکړي.

۰= ۲۰۰ افغانۍ(لومړنۍ پیسې) ــ ۲۰۰ افغانۍ(وروستنۍ پیسې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په داسي حال کې چې پانګوال هغه وخت پیسې د تولیدي کار په موخه لګوي چې پیسې نسبت پخوا ته په ډېرو پیسو واړوي. یاني غواړي چې غواړي چې وروستنۍ پیسې یې هماغه لومړنۍ پیسې سره له اضافي ارزښه وي.

اضافي ارزش + لومړنۍ پیسې = وروستنۍ پیسې

باید پوه شو چې اضافي ارزش څنګه لاسته راځي؟ په ځواب کې باید وویل شي چې اضافي ارزش د کارګرانو د لاسي تناکو څخه لاس ته راځي. مثلاً فرضوو چې یو پانګوال د ځانګړو توکو د تولید لپاره ۵۰۰ افغانۍ پانګه اچونه کوي او له دې ۵۰۰ افغانیو څخه ۲۰ افغانۍ د کارخانې (د کاري اوزارو) لګښت، ۳۸۰ افغانۍ د خامو موادو رانیولو لپاره او ۱۰۰ افغانۍ هم د کارګرانو د اجورې په موخه مصرفوي. له ټولې پانګې څخه ۴۰۰ افغانۍ ثابته پانګه او ۱۰۰ افغانۍ هم متغیره پانګه تشکیلوي.

مثلاً که چېرته کارګران د ورځې اته ساعت کار وکړي، له دې اتو ساعتو څخه څلور ساعته د ځان لپاره او څلور ساعته نور د پانګوال لپاره کار کوي. یاني هغه ۱۰۰ افغانۍ چې پانګوال د ثابتې پانګې په صفت کارګرانو ته ورکړې یوازې د د کارګرانو د څلورو ساعتو اجوره ده نه د اتو ساعتو. نو کله چې د کارګرانو د څلورو ساعتو اجوره ۱۰۰ افغانۍ کېږي نو د اتو ساعتو کار اجوره به یې ۲۰۰ افغانۍ شي. خو پانګوال د هغو څلورو نورو ساعتونو اجوره کارګرانو ته نه ورکوي. یاني د کارګرانو د کار ۱۰۰ افغانۍ ترې پټوي: همدا ده چې د پانګوال لومړنۍ پیسې چې ۵۰۰ افغانۍ وې، ۱۰۰ افغانۍ نورې هم زیاتېږي. پورتنۍ مطلب په لاندي ډول داسي لیکو چې:

متغیره پانګه + ثابته پانګه = ټوله پانګه

۱۰۰ افغانۍ (د کارګرانو اجوره/د څلور ساعته کار ارزش) + ۳۸۰ افغانۍ (خام مواد) + ۲۰ افغانۍ (د کارخانې لګښتونه) = ۵۰۰ افغانۍ

مخکې هم څرګنده شوه که چېرته وروستنۍ پیسې د لومړنیو پیسو سره برابرې وي، هیڅ یو پانګوال به دېته حاضر نشي چې چې خپلې پیسې په کار واچوي. نو کله چې پانګوال پیسې په کار اچوي، غواړي چې پیسې یې ډېرې شي؛ نو

راځي او کارګران زیېښي. یاني له هغو کار د اتو ساعتو اخلي او اجوره د څلورو ساعتونو ورکوي. روښانه ده کله چې د کارګرانو د څلورو ساعتونو کار ارزش ۱۰۰ افغانۍ وي، د اتو ساعتونو به ۲۰۰ افغانۍ وي. خو هغه پاتې ۱۰۰ افغانۍ چېرته ځي؟ مالومه ده چې د پانګوال جېب ته ځي. په دې صورت کې وروسته د توکې له تولید او خرڅلاو څخه وینو چې:

۵۰۰ افغانۍ لومړنۍ پانګه < (د کارخانې لګښت)۲۰+(لومړني خام مواد)۳۸۰+(د ۴ ساعتو ارزش)۱۰۰+(د ۴ ساعتو ارزش)۱۰۰=(وروستنۍ پیسې) ۶۰۰ افغانۍ

اوس لومړنۍ پیسې له وروستنیو پیسو څخه منفي کوو:

اضافي ارزش ۱۰۰ افغانۍ = ۵۰۰ افغانۍ ــــ ۶۰۰ افغانۍ

هغه څه چې موږ یې تر دې ځایه راورسلو هغه د سود/ګټې د نرخ مسله وه. که چېرته اضافي ارزش په ټوله پانګه تقسیم کړو، داسي عدد لاسته راځي چې هغه ته د ګټې نرخ وائي.

د ګټې - سود نرخ = (اضافي ارزش / ټوله پانګه) × ۱۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پانګوال تل د همدې حساب له مخې پانګه اچونه کوي. دمطلب د لا روښانتیا په موخه هماغه مخیکنی مثال تکرارؤ. که د پانګوال ټوله پانګه ۵۰۰ افغانۍ او اضافي ارزش یې ۱۰۰ افغانۍ وي، ګورو چې د ګټې نرخ یې څو سلنه کېږي.

۱/۵۰۰×۱۰۰=۱۰۰/۵۰۰×۱۰۰=ټوله پانګه/اضافي ارزش ×۱۰۰ = د ګټې نرخ

اوس د (۱) عدد د (۵) په عدد وېشو او په ۱۰۰ کې یې ضربوو:

د ګټې نرخ برابر دی له ٪۲۰ سره = ۱۰۰×۰,۲ = ۱۰۰×۱/۵

وړاندې مو وویل چې ټوله پانګه برابره ده له ثابتې پانګې ورسره د متغییرې پانګې.

متغییره پانګه + ثابته پانګه = ټوله پانګه

مخکې مو روښانه کړه چې اضافي ارزش له متغییرې پانګې څخه لاسته راځي. یانې اضافي ارزش د کارګرانو د کار څخه حاصلېږي. او کله چې اضافي ارزش ترلاسه شي، پانګوال له هغه څخه یو مقدار د خپل ژوند د لګښتونو پخاطر، څه یې هم د متغییرې پانګې او یو څه په ثابتې پانګې ور زیاتوي.

په دې برخه کې هماغه پخوانی مثال کاروو: که ټوله پانګه ۵۰۰ افغانۍ او اضافي ارزش ۱۰۰ افغانۍ وي، پانګوال د اضافي ارزش له ۱۰۰ افغانیو څخه ۱۰ افغانۍ د خپل شخصي ژوند د لګښتونو په موخه لګوي چې له هغو نه ۹۰ افغانۍ پاته کېږي او له دې ۹۰ افغانیو څخه ۲۰ افغانۍ په متغییرې پانګې ورزیاتوي...

[۱۰۰ پخوانۍ متغییره پانګه + ۲۰ = ۱۲۰ افغانۍ اوسنۍ متغییره پانګه]

او پاتې ۷۰ افغانۍ په ثابتې پانګې ورزیاتوي...

[۴۰۰ پخوانۍ ثابته پانګه + ۷۰ افغانۍ = ۴۷۰ افغانۍ اوسنۍ ثابته پانګه]

لکه څنګه مو چې مخکې ویلي ؤ چې ټوله پانګه د متغییرې پانګې او ثابتې پانګې څخه متشکله ده. نو اوسنې ټوله پانګه عبارت ده له:

افغانۍ۱۲۰ + ۴۷۰ افغانۍ = ۵۹۰ افغانۍ

متغییره پانګه(۱۲۰ افغانۍ) + ثابته پانګه(۴۷۰ افغانۍ) = ټوله پانګه(۵۹۰ افغانۍ)

په دې مانا کله چې پانګوال خپله ټوله پانګه(۵۰۰ افغانۍ) په کار واچولې او په نتیجه کې یې ۱۰۰ افغانۍ اضافي ارزش لاسته راوړ نو اوس یې د شخصي ژوند د لګښت(۱۰ افغانیو) څخه ماسواء نقده پانګه (۵۹۰ افغانیو) ته ورسېده.

سړي وویل: (تا وویل چې پانګوال د اضافي ارزش یوه برخه په متغییرې پانګې ورزیاتوي؛ موخه دې دا ده چې د کارګرانو شمېر ډېروي؟)

مرغه وویل: (هو، کله چې د پانګوال پیسې ډېرېږي، د خپلو کارګرانو شمېر هم ډېروي.)

سړي وویل: (اوس پوه شوم.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه ادامه ورکړه: (هو ريښتيا ما ويل چې پانګوال اوس د ۵۹۰ افغانيو پانګې خاوند دی ياني پانګله له ۵۰۰ افغانيو څخه ۵۹۰ افغانيو ته ورسېده. هغه څه چې موږ ته مهم دي دا دي چې ووينو د دې پانګې د ګټې نرخ څومره دی. د ګټې د نرخ د لاسته راوړلو لپاره لومړئ بايد اضافي ارزش تر لاسه کړو.) او هغه داسي چې:

۵۹۰ افغانۍ ټوله په کار اچول شوي پانګه

۴۷۰ افغانۍ ثابته پانګه چې له هغې څخه ۳۰ افغانۍ د کارخانې لګښتونو لپاره [۴۴۰ = ۳۰ – ۴۷۰]

a ۱۲۰ افغانۍ د هغه کار ارزش چې کارګران يې د ځان لپاره کوي

b۱۲۰ افغانۍ د هغه کار ارزش چې کارګران يې د پانګوال لپاره کوي

(۷۱۰افغانۍ)تر لاسه شوي پانګه= b۱۲۰ افغانۍ + ۱۲۰ aافغانۍ + ۴۴۰ افغانۍ د خام مواد + ۳۰ < ۵۹۰ په کار اچول شوي پانګه

اوس د اضافي ارزش او د ګټې نرخ د لاسته راوړل په موخه لاندي پروسه مخ ته ورو.

اضافي ارزش = ټوله په کار اچول شوي پانګه – تر لاسه شوي پانګه

۱۲۰ افغانۍ اضافي ارزش = ۵۹۰ افغانۍ – ۷۱۰ افغانۍ

اضافي ارزش

——————— × ۱۰۰ = د ګټې - سود نرخ

ټوله پانګه

۱۰۰×۱۲۰/ ۵۹۰ = ٪ ۲۰,۳

ياني هر څومره چې متغييره پانګه ډېرېږي ورسره د ګټې نرخ هم لوړېږي. له ياده بايد ونه باسو چې د ګټې نرخ د پانګوال لخوا د کارګرانو د زبېښاک درجه را په ګوته کوي ياني هر څومره چې ياد نرخ لوړ وي پوه شه شي چې په هماغه اندازه د پانګوالو لخوا د کارګرانو زبېښاک لوړ دی... [؟؟؟؟]

مرغه وويل: (نه داسي نه ده. کارل مارکس د کاپيټال په دريم ټوک ويلي چې د ګټې د نرخ ټيټوالی د دې دليل نشي کيدای چې ګويا پانګوال کارګران نه زبېښي(استثماروي) بلکې دليل يې دا دی چې د پانګې د ودې چټکتيا نسبت اضافي ارزش ته ډېره ده.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وويل: (تا به مخکې ويل چې پانګوال د ۸ ساعته کار څخه کارګرانو ته د څلورو ساعتونو اجوره ورکوي نو څنګه په وروسته پاته هيوادنو کې بيا د ۸ ساعته کار څخه د دوه ساعتونو اجوره هغو ته ورکوي؟)

مرغه وويل: (ما يوازي مثال ورکړ. خو اړينه ده وو ايم چې پانګوال کارګرانو ته دومره ورکوي چې د هغوی يوازي او يوازي د هغوی خېته پرې ډکه شي تر څو وتوانېږي چې د بيا ځلی لپاره خپل کاري ځواک خرڅ کړي؛ اوس ممکنه ده چې په يوه هيواد کې کارګران د ۴ ساعتونو په اجورې، ځينو کې په ۲ ساعتونو او ځينو کې په ۶ ساعتونو خپل ژوند وڅرخوي.)

سړي وويل: (پوه شوم)

مرغه وويل: (حتماً به دې پام شوئ وي چې ولې په وروسته پاته هيوادونو کې د ګټې نرخ لوړ دی؛ د دې لپاره چې هلته ټوله پانګه ټيټه او اضافي ارزش لوړ دی:

$$\text{د ګټې - سود نرخ} = \frac{\text{اضافي ارزش}}{\text{ټوله پانګه=خام مواد+د کارخانې لګښتونه+د کارګرانو اجوره}} \times ۱۰۰$$

که مو په ياد وي پخوا مو وويل چې هر څومره د کسر مخرج کوچنی وي، کسر لوېږي، په همدې اساس کله چې خام مواد ارزانه او د کارګرانو اجوره کمه وي د کسر مخرج کوچنی کېږي او په نتيجه کې کسر لوېږي، ياني د ګټې سود لوړېږي.

$$\text{د ګټې - سود نرخ} = \frac{\text{اضافي ارزش}}{\text{خام مواد+د کارخانې لګښتونه+د کارګرانو اجوره}} \times ۱۰۰$$

همدا ده چې پانګوال د خپلی پانګې ډېری برخه(اضافي پانګه) وروسته پاته هيوادونو ته استوي. مارکس د کپيتال د دريمې برخې په ۶۹ مخ کې وائي دا چې پانګه بهر ته لېږدول کېږي علت يې دا نه دی چې پانګه مطلقاً هيواد دننه فعاليت نشي کولای بلکې د لېږد علت يې دا دی چې پانګه په بهر کې د ګټې په لوړ نرخ سره فعاليت کولای شي.)

سړي وويل: (د پانګې لېږد څنګه صورت مومي؟)

مرغه وويل: (لوی پانګوال په دوه لارو پانګه لېږدوي. يو دا چې ياده پانګه د نورو هيوادونو پانګوالو ته په قرض ورکوي دويم دا چې نورو هيوادونو کې لويې کارخانې جوړوي، بانکونه، لوی صنعتي او سوداګريز مرکزونه پرانيزي همدارنګه به دې پانګه نور ډېر کارونه هم کوي.)

سړي وويل: (آيا هغه هيواد چې بهر ته پانګه لېږدوي نور توکې نه استوي؟)

مرغه وويل: (ولې نه! سره له دې چې په امپرياليزم کې د پانګې لېږد زياد ارزښت لري، خو دا امر د نورو توکو د لېږد څخه ممانعت نه کوي. اتفاقاً د پانګې لېږد د توکو لېږد لا نور هوسا کوي. د بېلګې په توګه کله چې يو امپرياليستي هيواد د بل هيواد پانګه په قرض ورکوي(ياني په دې ډول خپله پانګه لېږدوي/خارجوي هغه هيواد مجبوروي چې خپل توکي له هغه هيواده چې قرض يې ترې اخيستی، وپېري.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وويل: (فکر نه کوئ چي په وروسته هيوادونو کي د کارخانو، صنعتي شرکتونو او نورو جوړول به ښه کار وي؟)

مرغه وويل: (کله چي پانګوال خپله پانګه بهر ته استوي، د وروسته پاته هيوادونو د خلکو تېرايستلو لپاره وائي: موږ په جهان کي د صنعت ودې ته لېواله، وموليدل چي دلته صنعت نشته او خلک بد ژوند لري، زموږ زړه وسوځېده او راغلو چي مرسته وکړو! خو په واقعيت کي هغوی د هغه هيواد د ثروت، پانګي او تر ټولو مهمه د زيارکښانو د کاري ځواک د لوټلو او ډېري ګټي د خپلولو په موخه بهر ته استوي. که هغوی ريښتيا وائي او غواړي چي نورو هيوادونو سره مرسته وکړي اول د خپل هيواد اړوند فکر وکړي چي خلک يي د صنعت د هغه پرمختګ سره د بي وزلۍ او لوږي سره مخ او ژوند کوي. مالومه ده که هغوی(پانګوالو) دا کار کولای و دومره لويه پانګه به د دوی لاس ته نه ورتله. ځکه دا پانګه د همدې بي وزلو خلکو د کاري ځواک او پانګي د لوټلو پوسيله د دوی لاسته ورغلي ده.)

سړي وويل :(غواړم پوه شم چي د لومړي ځل لپاره کوم هيواد خپله پانګه بهر ته ولېږدوله؟)

مرغه وويل: (۱۸۰ کاله وړاندي د لومړي ځل لپاره انګلستان پانګه بهر ته ولېږدوله چي ۱۰ کاله وروسته بيا فرانسې هم خپله پانګه بهر ته واستوله.)

سړي وويل: (آيا بهر ته د پانګي لېږد، د دې لامل نه ګرځي چي امپرياليستي هيوادونه د ښو ځمکو د لاسته راوړلو په موخه په جنګ لاس پوری کړي؟)

مرغه وويل: (سمه پايله چي د پانګي د لېږد څخه تر لاسه کېږي همدا د ښو ځايونو د تر لاسه کولو په موخه جنګ او سيالی ده.)

د لويو امپريالستي هيوادونو د پانګوالو تر منځ د نړۍ وېش

که چېرته يوه امپرياليستي هيواد شتون درلودای نو يوازي يوه هيواد به په پانګه لېږدوله او د همدې پخاطر به د نړۍ د وېش پر سره هيڅ جنګ نه کېدای. خو دا چي امپرياليستي هيوادونه له يوه څخه ډېر دي او هر يو يي غواړي چي خپله اضافي پانګه چي خپل هيواد کي يي په کار نشي اچولای، بهر ته ولېږدوي. همدا ده چي د نړۍ د وېش مسله رامنځته کېږي. وړاندي مو وويل: ستر پانګوال چي د هيواد ډېری توليد د هغو پوسيله کېږي خپلو منځو کي يي تړونونه وکړل چي د هغو تړونو له مخي د هيواد داخلي بازارونه د دوی تر منځ تقسيم شول.، د توکو بيه ټاکل کېده، د توکو مقدار چي هر پانګوال يي بايد توليد کړي مخکي له مخکي ټاکل کېده، خام مواد ورکول کېدل او داسی نور. دا تړونونه له کارتل. سنديکا او ټراستونو څخه عبارت ول. ياد تړونونه هيواد دننه د پانګوالو تر منځ ترسره کېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی په دې شکل سره خپل منځي سیالي له منځه یووړه او وړو پانګوالو ته چې هغوی دم ګړی د سیالۍ غوښتونکي ول کلکه ضربه ورکړه.

کارتلونه او سندیکاوې د دې لامل شوې چې تولید د لږ شمېر کسانو لاس ته ورشي. یاني تولید انحصاري شي. دې تړونو انحصارات رامنځته کړل او دا چې دا انحصارات یوازې هیواد دننه ول د داخلي انحصاراتو په نوم یاد شول. خواوس چې څو هیواده د سترو اضافي پانګو لرونکي دي او غواړي چې دا پانګې بهر ته ولېږدي باید خپلو منځو کې تړونونه وکښي او د هغو په اساس د نړۍ بازارونه خپلو کې سره ووېشي. د توکو بیه وټاکي او داسې نور. دې تړونونو ته نړیوال کارتلونه او سندیکاوې ویل کېږي. په دې ترتیب سره امپریالیستي هیوادونه نړیوال انحصارات رامنځته کوي. دا چې دا تړونونه د یوه هیواد د سترو پانګوالو ترمنځ نه دي تر څو داخلي انحصار رامنځته کړي،

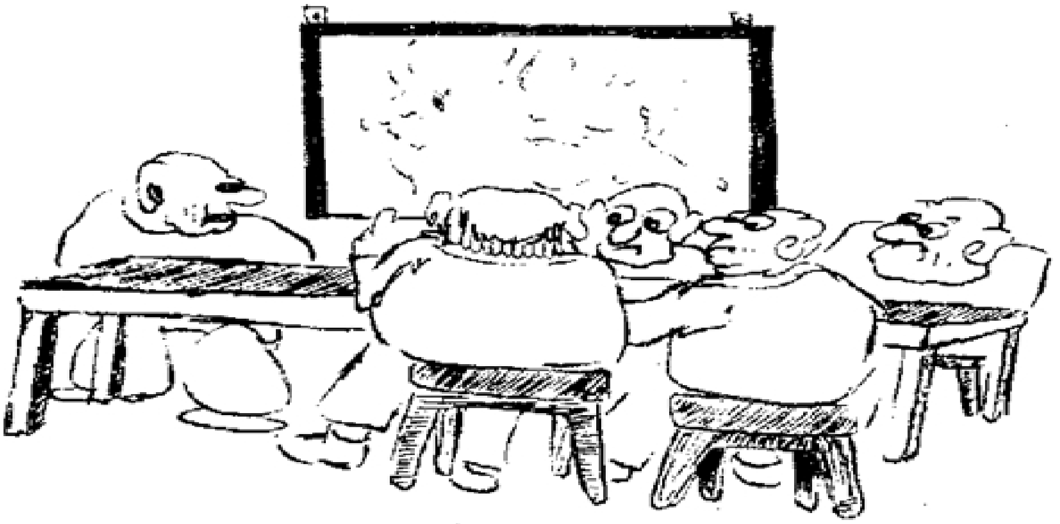

بلکې د څو هیوادونو د سترو پانګوالو ترمنځ دي. په دې اساس کله چې څو امپریالیست هیوادونه وغواړي خپله اضافي پانګه بهر ته ولېږدوي، د څو هیوادونو ترمنځ تړونونه لاسلیکېږي. او د دې جهاني تړونونو پوسیله جهاني انحصارات په وجود راځي. هغه څه چې مالوم دي دا دي چې امپریالیستي هیوادونه هر یو غواړي چې ډېر او ښه بازارونه خپل کړي او د همدې مسلې په سره د هغو ترمنځ مبارزه پیلېږي. خو دا مسله هم همداسې حلېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

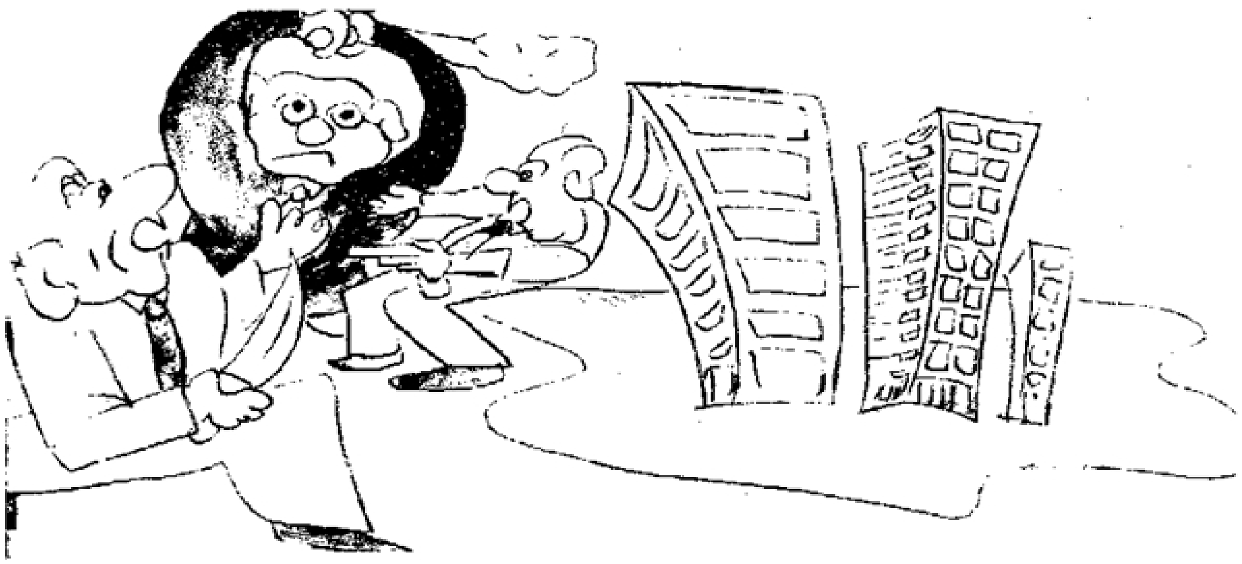

د هر چا چې ځټ غټ او او زور يې ډېر وي ډېره برخه خپلوي. د ځټ غټوالی د هر امپرياليستي هيواد د اضافي پانګې مقدار پورې تړاو لري.

لنډه دا چې نړۍ همداسې د امپرياليستي هيوادونو ترمنځ ووېشل شوه. اوس يو څه درته وايم چې وبخاندې او هغه دا هغوی چې ټوله نړۍ پخپلو کې دټرونونو په اساس سره وېشلې وه ، ويل به يې چې مور د دې لپاره چې نړۍ د جنګ لور ته لاړه نشي دا ټرونونه ياني کارټلونه، سنديکاوې او ټراسټونه رامنځته او نړۍ مو خپلو کې سره ووېشله!

ريښتيا هم چې خندوونکې ده. دوی فکر کوي چې جنګ يوازې او يوازې د څو امپرياليستي هيوادونو ترمنځ کېږي. ښه، دا سمه ده چې امپرياليستي هيوادونه ټول د لويو اضافي پانګو خاوندان دي او که د هغو ترمنځ سازش ونشي نړۍ به د جنګ لور ته وخوځول شي. سره له دې هم ياد سازش[د نړۍ وېش] د جنګ مخه نشي نيولای. ځکه اول خو دا سازش لنډ مهاله دی. دويم دا چې جنګ هغه وخت له منځه ځي چې نړۍ کې پانګواله طبقه له منځه لاړ شي ياني دا چې ټول ورته ژوند ولري. نه دا چې يو شمېر پانګوال د نړې ټول ثروت راټول، د هر څه لرونکې او ښه ژوند ولري او نور خلک په ځانګړې ډول کارګره طبقه چې د هغوی لپاره کار وکړي او خپل ژوند کې يوازې له زنځيرونو او زولنو څخه چې پانګوالو د دوی لاسونو او پښو ته وراچولي، ولري...

بايد ووايم چې په واقعيت کې دوه ډوله جنګ وجود لري؛ يو امپرياليستي او نيواکګر جنګونه او بل هم عادلانه او آزادی بښونکې جنګونه دي. چې په دې جنګونو کې زيارکښان د پانګوالو د رنځيرونو څخه د خلاصون په موخه مبارزه کوي. امپرياليستي جنګونه د نړۍ د پانګوالو ترمنځ ترسره کېږي چې د خپلو ګټو په موخه نړۍ په سرو وينو کې لمبوي؛ خو عادلانه او آزادی بښونکې جنګونه د کارګرې طبقې په مشرتابه د زيارکښانو او پانګوالو ترمنځ دي، چې د نړۍ پانګوالو ته وژونکې ضربې ورکوي.

هغه څه چې دا جنګونه د نړۍ خلکو ته په ډالۍ کې ورکوي، بې وزلي، لوږه او ناروغي ده. له ياده بايد ونه باسو چې امپرياليستي جنګونه د امپرياليستانو لپاره هم مضر او هم ضرر رسوونکې دي. د دې جنګونو په نتيجه کې کارګران او ټول زيارايستونکې - د لوږې او بې روزګارۍ ترسخت فشار لاندې به راشي- لا ډېره پوهه ترلاسه کوي. سره له دې چې خپله امپرياليستي هيوادونه په جنګ کې ښکېل دي، په هغو هيوادونو کې چې د دوی په ولکه کې دي د اسارت او زبېښاک زنځير يې شرېږي نو هغه ده چې د دې هيوادونو خلک دا فرصت غنيمت ګڼي او په آزادۍ بښونکو جګړو لاس پورې کوي تر څو د امپرياليزم زنځيرونه وشلوي...

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وويل: (پوهېږې؟ د تولید اوزار ورځ تر بلې وده مومي. پانګوال هیوادونه هره ورځ رشد کوي. خامو موادو ته د امپریالیستي هیوادونو اړتیا ورځ تر بلې ډېرېږي. د بېلګې په توګه د یوه امپریالیستي هیواد څو ستر پانګوال په نظر کې ونیسئ چې په څو هیوادونو کې د ټوکر جوړوني فابریکې لري. پوهېږو چې هره ورځ د دوی پانګه ډېرېږي. نو په دې اساس د دوی کارخاني د وخت په تېرېدو سره ډېرو خامو موادو ته اړمن کېږي. ښه؛ د ټوکر جوړونې لومړني خام مواد څه دي؟ پنبه. نو د دې پانګوالو د ټوکر جوړونې فابریکې ورځ تر بلې ډېرې پنبې ته اړمن کېږي. همدارنګه د نورو هیوادونو پانګوال هم چې د ټوکر جوړوني فابریکې لري ډېرې پنبې ته اړتیا پیدا کوي. دا چې هغوی هم رشد کړي او پانګه یې ډېرېږي. همدا ده چې نړۍ کې د ټوکر جوړونې فابریکو خاوندان د خامو لومړنیو موادو د لاسته راوړلو په موخه په مبارزه لاس پورې کوي... ما یوازې د ټوکر جوړونې فابریکې مثال ورکړ خو کولای شو چې دا مثال د صنعت ټولو رشتو اړوند ورکړو. له بل لورې، د وخت په تېرېدو سره هغه هیوادونه چې د ودې دې کچې ته لا نه ؤ رسېدلي چې وکولای شي خپله پانګه بهر ته ولېږدوي، اوس یې وده کړې او خپله په یوه امپریالیستي ځواک اوښتي او غواړي چې خپله اضافي پانګه بهر ته ولېږدوي. نو غواړي چې د نړۍ بیا وېش پیل کړي تر څو دوی ته هم یوه برخه ورسېږي.

همداسې کېږي، کله چې دنړۍ په وېش کې چې د یوه هیواد اضافي پانګه له نورو کمه وي او لږه برخه ورسېږي خو کله چې ځواکمنېږي او ډېرۍ پانګه په لاس راوړي،په داسې وخت کې بیا غواړي چې نړۍ له سره ووېشل شي. دا چې د پخواني وېش له مخې نسبت و نورو هیوادونو ته ضعیفه ؤ نو لږه برخه یې په نصیب شوې ده. هو دا ټول د دې لامل ګرځي چې نړۍ په وینو ولمبول شي.

په دې جګړو کې پانګوال د جنګ په بهانه کارګران له حده زیات په کارګماري تر څو پرلپسې وسله، فشنګ، مهمات، کالي او جنګي وسائل تولید کړي.

سړي وويل: (کله چې د نړۍ د وېش په سر جنګ ترسره کېږي، هغوی خلکو ته څه وائي؟)

مرغه وويل(هغوی د خلکو د غولولو په موخه او د دې لپاره چې سرتېري جنګ ته واستوي وائي چې د هیواد د فاع لپاره مبارزه کوو. یا هم وائي چې فلانکې هیواد په فلانکې هیواد حمله کړې نو موږ باید له فلانکې هیواد څخه ملاتړ وکړو او داسې نورې برغزي او بابولالې)

سړي وويل:(اوس متوجه شوم چې تر څو پانګوال سیستم له منځه لاړ نشي سوله نشي راتلای)

مرغه وويل: (امپریالیستي هیوادونه د ډېرو او ښو ځایونو/هیوادونو/ځمکو د لاسته راوړلو په موخه لوی وحشي جنګونه رامنځته کوي. د خندا وړ خو لا دا ده: کله چې طبقاتي تضاد او ځناوړ ډوله استثمار موجود وي، د سولې او آرامي خبرې وکړو.

هو ګرانه دوسته تر څو چې پانګوال سیستم برقراره وي، طبقاتي تضاد، بې وزلي او لوږه به ورسره وي او امپریالیستي هیوادونه به د مستعمره او نیمه مستعمره هیوادونو د لاسته راړول په موخه ډېر نور خونړي جنګونه په لار واچوي.)

سړي وويل:(مستعمره او نیمه مستعمره یاني څه؟)

مرغه وويل:(مستعمره هغه هیواد ته ویل کېږي چې مستقیماً د امپریالیستي هیوادونو پانګوالو په لاس کې وي. هغه هیواد چې مستعمره وي هیڅ استقلال نلري، تر دې چې امپریالیسم یادو هیوادونو ته په علني ډول خپل نظامي ځواکونه هم استوي. خو نیمه مستعمره هیوادونه بیا هغه دي چې په اصطلاح ظاهراً د استقلال لرونکي دي؛ یاني له ځانه یو شاه یا ولس مشر لري خو د سیاسي او اقتصادي اړخه په امپریالیزم پوري تړلي وي. چې خپل خوراکي، پوښاک او صنعتي لوازم له هغه هیواده چې دی پرې تړلی دی وارد کړي. پاتي دې نه وي چې په نیمه مستعمره هیواد کې شاه یا ولسمشر د امپریالیزم لاس پوڅې او نوکر وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امپریالیستي هیوادونو پانګوال په نیمه مستعمره هیوادونو کې پانګه اچونه کوي او د داخلي پانګوالو په مرسته یاني په واقعیت کې د خپلو نوکرانو په مرسته هغه هیواد لوټوي او د نظامي کارپوه یا نظامي مشاورو او نورو په نامه یې نیمه مستعمره هیوادونو ته استوي.)

سرې وویل:(پوهېږم چې نور ستړی شوی یې او غواړې چې لاړ شې. خو مخکې له دې باید ووایم د هغه څه چې تا د امپریالیزم په اړه وویل؟؟؟؟ځکه امپریالیستان دومره پیاوړي او زور یې دومره ډېر دی چې هیڅکله به کارګران ونه توانېږي هغوی نابود کړي.)

مرغه وویل:(ما داسي څه نه دی ویلي. ما وویل چې کله پانګولي امپریالیزم ته ورسېږي نور یې ورکاوی حتمي دی. ما وویل چې امپریالیزم د پانګولي وروستی پړاو دی.)

سرې وویل: (په همدومره ساده ګئ سره؟)

مرغه وویل: (نه بابا! ګوره، زه څو پوښتني مطرح کوم، ته ځواب راکړه.)

د امپریالیستي هیوادونو ځواک په څه کې دی؟

سرې وویل: (په اضافي پانګه کې.)

مرغه وویل: (اضافي پانګه څه ده؟)

سرې وویل: (هغه خو مالومه ده نو، کله چې ستر پانګوال خپل هیواد کې د کارګرانو د زیښاک څخه لویه پانګه تر لاسه کوي ځکه خو یوه برخه یې پخپل هیواد کې او پاتي برخه چې اضافي ده بهر ته استوي.)

مرغه وویل: (دا پانګه له کومه راغلي.)

سرې وویل: (د کاګرانو له زیاره.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وويل: (اضافي پانګه هم چې کله ېېر ته ولېږدول شوه، د کارګرانو د زيار پوسيله ورځ تر بلې ډېرېږي. دا سمه ده؟)

سړي وويل: (هو.)

مرغه وويل: (نو له همدې امله دا کارګران دي چې د هغوی د لاسي تناکو په نيتجه کې پانګوال ځواکمنېږي خو که کارګران پوه شي نور به هغوی ځواکمن نه وي.)

سړي وويل: (خو تا وويل چې فوځ او پوليس د امپرياليزم په خدمت کې دي. هغوی ټانګ، ټوپک، بمب او داسي نور ګڼ جنګي اوزار لري.)

مرغه وويل: (ټانک څوک جوړوي؟)

سړي وويل: (کارګر)

الوکی وويل: (ټوپک څوک جوړوي؟)

سړي وويل: (کارګر.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وویل: (بمب، فانټوم او نور هم کارګران جوړوي. په هر څه چې ګوته کېږدې هغه کارګر جوړ کړي. وینې یې؟ پانګوال پرته له کارګره ورکېږي. ښه نو که چېرته کارګران د خپلو تولو رنځونو علت ومومي ، که هغوی وپوهېږي چې څومره یوه ښکلې نړۍ ورته په تمه ده، که هغوی وپوهېږي چې د جنګونو علت چې ټولې نړۍ ته یې اور ورته کړ او په وینو یې ولمبوله او میلیونونه خلک یې ووژل د نړۍ د وېش په سر د امپریالیستي هیوادونو تر منځ د شته اختلاف له امله دي. که هغوی دبې وزلي، بې روزګارۍ او نورو په علت پوه شي، کارخانې به پرېږدي او د امپریالیزم که روښانه یې وواېو د پانګوال شړېدلي سیستم په وړاندې به راپورته او مبارزه پیل کړي. کله چې کارګران کارخانې پرېږدي، هغه له کاره لوېږي او ځای په ځای درېږي. او کله چې کارخانې ودرېدې یاني پانګه له کاره ولوېده او کله چې پانګه په ځای ودرېږي او له کاره ولوېږي پانګوال به ورځ تر بلې کمزوري چې بیا نشي کولای دکارګرانو په وړاندې مقاومت وکړي او په پای کې به له ماتې سره مخ شي.)

سړي وویل: (هغه څه چې لا تر اوسه هم ماته لا ینحله دي هغه دا دي چې: ته ولې وایې چې امپریالیزم د پانګولۍ وروستۍ مرحله ده؟)

مرغه وویل: (ډېر علتونه لري.)

۱-کله چې پانګولۍ خپلې وروستنۍ مرحلې امپریالیزم په لور ګام اخلي، د امپریالیستي هیوادونو پانګوال ګڼ هیوادونه تر ولکې لاندې راولي. دا هیوادونه د مستعمرې یا نیمه مستعمرې په شکل اوړي. د دې هیوادونو خلک له بزګرانو نیولې تر کارګرانو پورې په وحشي بڼه استثمارېږي. د هغوی هر کوچنۍ غبرګون د ټوپک پوسیله ځوابېږي. د هغوی ټول ثروت د مس له معدنه نیولې تر سروزرو او نفتو پورې ټول لوټل کېږي. او په بدل کې یې لړ څه خرافات ورکول کېږي تر څو زېښاکګر په آرامه سره خپل استثمار ته دوام ورکړي. ښکاره ده چې په دې هیوادونو کې بې وزله، بې کاري، لوږه او مریضي پراختیا مومې او په نتیجه کې د امپریالیزم په وړاندې چې د پانګولۍ وروستنۍ مرحله ده دخلکو کرکه او دوښمني زېږي او د مبارزې غوښتنه پکې پیدا کېږي.

۲-کله چې د نړیوالو بازارونو او خامو موادو په وړاندې د امپریالیستي هیوادونو دښمني تر جنګه ورسي، دا جنګونه په کارګري طبقې د بې روزګارۍ او لوږې فشار لا هم ډېروي. امپریالیستي جنګونه کارګران هوښیاروي او د نړۍ په کچه د کارګري انقلابونو د ډېرېدو لامل ګرځي. د بېلګې په توګه د لومړي نړیوال جنګ څخه وروسته چې د آلمان لخوا د نړۍ د وېش په سر په وجود راغی، د شوروي ستر انقلاب تر سره شو.

همدارنګه دویم نړیوال جنګ هم کارګراي او امپریالیستي ضد انقلابونو ته لاره هواره کړه. څنګه چې د نړۍ د یو پر څلورمې برخې نفوسو ته امپریالیسم زولنې اچولې وې، وشلولې او وژغورېدل. په کلي ډول امپریالیستي جنګونه تل رامنځته کېږي. که امپریالیستان وغواړي یا ونه غواړي تاریخ په ثبوت سولي چې دا جنګونه د پانګولۍ مرګ رانږدې کوي.

۳-د کارګرانو او پانګوالو تر منځ اختلاف د زېښاک(استثمار) ډېرېدو او د پولیسو پوسیله د ټکونې له امله ډېرېږي چې د پانګوالو په وړاندې د کارګرانو او نورو زیارایستونکو دښمني او کرکه له پخوا لا نوره هم زیاتېږي.د یادو درې واړو اختلافاتو ډېرېدل د دې نښه ده چې نور نو د پانګولۍ عمر پای ته رسېدلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وويل : (کله چې دا درې اختلافه ډېر او چټک شي، پانګولي به خپل پخپله نابوده شي؟)

مرغه وويل: (مسله دا ده چې د دې اختلافونو ډېرېدل او چټکتيا د پانګولۍ د ورکاوي او په ځای يې د کارګري حکومتونو د ځای ناستی کيدو په موخه د کارګري انقلابونو د نږدې کېدو او تر سره کېدو نښه ده او يا هم ويلای شوې چې سوسياليزم(د کمونيزم لومړۍ مرحله) ده. روښانه ده چې تر څو د کارګرانو په رهبرۍ ټول خلک انقلاب ونکړي، نشي کولای چې خپل هيواد کې د پانګولۍ ريښې وباسي.)

سړي وويل: (آيا دا شوني ده چې ټول جهان کې يو ځلي/يو دم/ وار د واره پانګوال سيستم د کارګري انقلابونو پوسيله نسکور شي او سوسياليزم يې ځای ناستی شي؟)

مرغه وخندل او بيا يې وويل: (ته لکه چې ډېر وارخطا يې. که داسې څه ممکنه وای نو د لومړي نړيوال جنګ څخه وروسته به چې شوروي کې سوسياليستي انقلاب تر سره شو د ټول جهان ولسونو به د کارګرانو په رهبرۍ د پانګولۍ د له منځه وړلو په موخه انقلاب ته لاس اچولی وای. کارګري او آزادۍ بښونکي انقلابونه په پراوېزه ډول د نړۍ په مختلفو هيوادونو کې تر سره کېږي.)

سړي وويل: (يوه بله پوښتنه هم لرم چې وروستي پوښته مې ده او هغه دا چې آيا امپرياليزم د علم او صنعت له پرمختګ سره موافق دی او کنه؟)

مرغه وويل: (تر څو چې پانګولۍ خپلې وروستۍ مرحلې امپرياليزم ته نه وي رسېدلي او د آزادۍ سيالۍ په حالت کې وي هر پانګوال هڅه کوله چې نسبت نورو ته د ده توکي ښه وي تر څو په آرامه او ګرانه بيه يې نظر نورو ته وپلوري. د همدې لپاره د صنايعو له پرمختګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره يې مخالفت نه کاو خو څنګه چې پانګولې خپل وروستي پړاو امپرياليزم ته ورسېده لوی پانګوال چې ډېری توليد د دوی لخوا کېده دې پايلی ته ورسېدل چې خپلو کې سره سازش وکړي او د کارتلونو،سنديکاؤ او ټراستونو پوسله توليد يوازي ځان پوری وتړي/انحصار کړي. نو کله چې توکو توليد انحصاري شو له هغه وروسته يې پخپله خوښه بيه/قيمت چې څومره د دوی غوښتل هغومره پورته وړله.ياني لکه مخکې مو چې وويل دوی ترون کاوه چې هيڅ يو پانګوال د دې حق نلري چې خپل توکي نظر هغه بل ته ارزانه وپلوري. دا ده چې پانګوال کولای شي د توکو بيه لوړه وساتي د صنعت ودي ته اړتيا نه مومې او د دې لپاره چې د توليدي اوزارو وده د دوی عمر لنډ نکړي د صنايعو د ودې په وړاندې ودرېږي. نو په همدې اساس امپرياليزم د پرمختګ او ودې په وړاندې لوی خنډ دی. روښانه ده چې هيڅ ځواک نشي کولای د ټولني، علم او صنعت د ودي خنډ وګرځي.

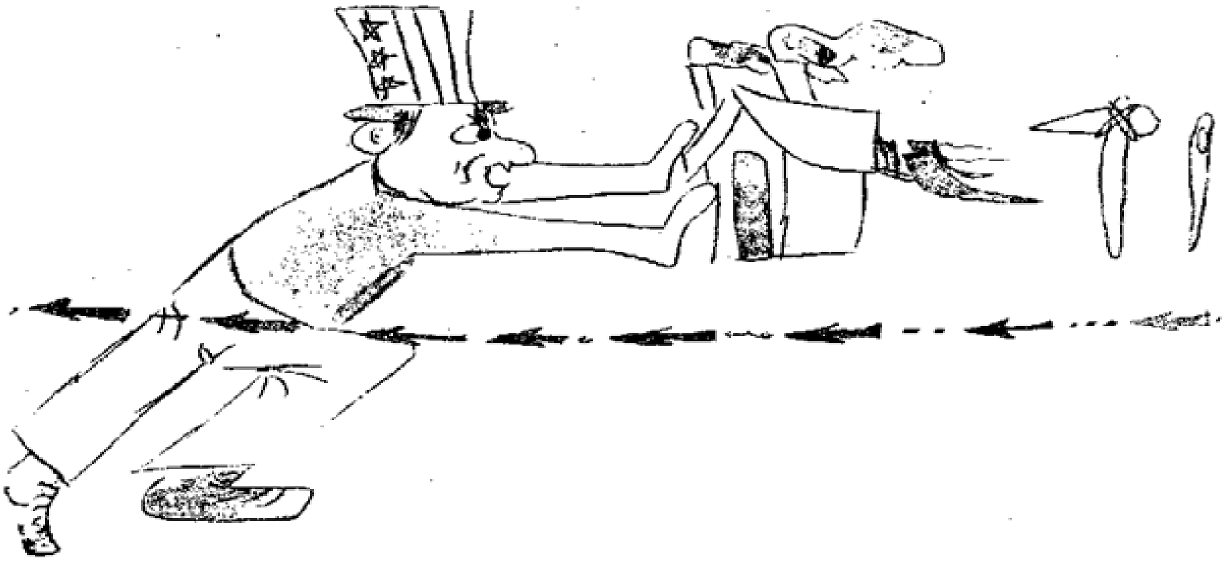

همدا ده چې امپرياليزم د څو سري مار په څېر د مرګ په حال کې دی.)

شاوخوا نيمه شپه وه. الوتکه او سړئ دواړه ستړي شوي ول. مرغه وويل: (هغه څه چې ما د امپرياليزم اړوند وويل هغه بنسټيز مسائل ؤ چې تا په دې اړوند نوری مطالعي ته اماده کړي. نيمه شپه ده. خوب نيولی يې، زه هم بايده ولاړه شم؛ سبا راشه د ځنګله ها خوا د تپې سره ته راشه چې يو زړه وړنکی کتاب امانت درکړم.)

سړی خوښ شو او قول يې ورکړ چې سبا د ځنګه ها خوا ته لاړ شي. هغه ؤ چې يو بل ته يې شپه پخير وويل ، الوتکه والوته او د شپې په تيارو کې ورکه شوه...

پای...

د امپرياليزم د نابودی په موخه مخ په وړاندې د خلقي – پرولتري انقلاب په لور!!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library